NOTE 1 **GENERELL INFORMASJON OG REGNSKAPSPRINSIPPER**

Generell informasjon

Ferd AS er et norsk familieeid investeringsforetak med hovedkontor i Strandveien 50, Lysaker. Selskapet utøver langsiktig og aktivt eierskap i sterke selskaper med internasjonalt potensial, og finansiell virksomhet gjennom investeringer i et bredt spekter av aktivaklasser.

Ferd er eiet av Johan H. Andresen med familie. Andresen er styrets leder.

Selskapets regnskaper for 2013 ble vedtatt av styret 8. april 2014.

Grunnlag for utarbeidelse av regnskapet

Ferd AS avlegger konsernregnskapet i samsvar med "International Financial Reporting Standards (IFRS)" som er godkjent av EU.

Sammendrag av de viktigste regnskapsprinsippene

Nedenfor beskrives de viktigste regnskapsprinsippene som er benyttet ved utarbeidelse av konsernregnskapet. Regnskapsprinsippene er konsistente for like transaksjoner i alle presenterte perioder, dersom ikke annet fremgår av beskrivelsen.

Konsolidering og konsernregnskap

Konsernregnskapet viser det samlede økonomiske resultatet og den samlede økonomiske stillingen for morselskapet Ferd AS og enheter hvor Ferd direkte eller indirekte har bestemmende innflytelse. Bestemmende innflytelse eksisterer normalt der Ferd AS direkte eller via andre kontrollerte enheter har en eierandel på mer enn 50 prosent av den stemmeberettigede kapital.

Ikke-kontrollerende eierinteresser i datterselskaper vises som en del av egenkapitalen, men adskilt fra egenkapitalen som kan henføres til aksjonærene i Ferd AS. De ikke-kontrollerende eierinteressene måles enten til virkelig verdi eller til forholdsmessig andel av identifiserte netto eiendeler og gjeld. Prinsipp for måling av ikke-kontrollerende eierinteresser besluttes separat for hver transaksjon.

Datterselskaper konsolideres fra og med det tidspunkt konsernet oppnår kontroll og utelates fra konsolidering når kontroll opphører. Ved endring i eierandel i datterselskap uten tap av kontroll, regnskapsføres endringen som en egenkapitaltransaksjon. Differansen mellom vederlag og regnskapsført verdi av de ikke-kontrollerende eierinteresser innregnes direkte i egenkapitalen og henføres til aksjonærene i Ferd AS. Ved tap av kontroll fraregnes datterselskapets eiendeler, gjeld,ikke-kontrollerende eierinteresser og eventuelle akkumulerte omregningsdifferanser. Eventuelle gjenværende eierinteresser på tidspunkt for tap av kontroll måles til virkelig verdi og gevinst eller tap resultatføres.

Konserninterne transaksjoner, mellomværender og urealisert fortjeneste mellom konsernselskaper er eliminert. Regnskap til datterselskaper omarbeides når dette er nødvendig for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper.

Virksomhetssammenslutninger

Virksomhetssammenslutninger regnskapsføres i henhold til oppkjøpsmetoden. Oppkjøpsmetoden innebærer identifisering av det overtakende foretak, fastsettelse av overtakelsestidspunktet, innregning og måling av de identifiserbare anskaffede eiendeler, de overtatte forpliktelser og eventuelle ikke-kontrollerende eierinteresser i det overtatte foretaket, og innregning og måling av goodwill eller gevinst fra kjøp på gunstige vilkår.

Eiendeler, overtatt gjeld og betingede forpliktelser overtatt eller pådratt vurderes til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet. Goodwill innregnes til summen av virkelig verdi av vederlaget, innregnet beløp på de ikke-kontrollerende eierinteressene og virkelig verdi på tidligere eierandeler, fratrukket netto identifiserbare eiendeler i virksomhetssammenslutningen. Direkte kostnader forbundet med oppkjøpet resultatføres.

Betingede vederlag fra konsernet innregnes til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Verdiendringer i det betingede vederlaget,som anses å være en finansiell forpliktelse etter IAS 39, innregnes i resultatregnskapet løpende. Ved trinnvise virksomhetssammenslutninger måles konsernets tidligere eierandel til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet. Verdijusteringen resultatføres.

Investeringer i tilknyttede selskaper og felles kontrollert virksomhet

Tilknyttede selskaper er selskaper der konsernet har betydelig, men ikke bestemmende innflytelse. Betydelig innflytelse innebærer at konsernet tar del i strategiske avgjørelser om selskapets økonomi og drift uten å ha kontroll over disse avgjørelsene. Betydelig innflytelse foreligger normalt for investeringer der konsernet har mellom 20 og 50 prosent av stemmeberettiget kapital.

Felles kontrollert virksomhet foreligger når virksomheten er regulert ved avtale som krever enstemmighet mellom deltakerne ved strategiske, finansielle og operasjonelle beslutninger.

Investeringer i tilknyttede selskaper og felles kontrollert virksomhet klassifiseres som anleggsmiddel i balansen.

Unntaket fra bruk av egenkapitalmetoden i henhold til IAS 28 for investeringer i tilknyttede selskap som eies av investeringsvirksomheter og tilsvarende unntak i henhold til IAS 31 for felles kontrollert virksomhet blir lagt til grunn for presentasjon av investeringene i forretningsområdet Ferd Capital. Disse investeringene innregnes til virkelig verdi med verdiendringer over resultat og klassifiseres som omløpsmidler i balansen.

Øvrige investeringer i tilknyttede selskaper og felles kontrollerte virksomheter innregnes etter egenkapitalmetoden. Egenkapitalmetoden innebærer at konsernets andel av årets over- eller underskudd i tilknyttede selskaper presenteres på egen linje i resultatoppstillingen. Balanseført verdi av investeringen tillegges andel av totalresultat i det tilknyttede selskapet. Korreksjoner gjøres for å tilpasse regnskapsprinsippene til konsernets prinsipper. Balanseført verdi av investeringer i tilknyttede selskaper klassifiseres som "Investeringer etter egenkapitalmetoden" og inkluderer goodwill identifisert på overtakelsestidspunktet,redusert ved eventuelle senere nedskrivninger.

Salgsinntekter

Inntekter regnskapsføres når de er opptjent. Konsernets konsoliderte salgsinntekter stammer i hovedsak fra salg av varer, leveranser av IT-tjenester og leveranser av emballasje og -systemer.

Inntekter fra varesalg regnskapsføres når gevinst- og tapspotensiale fra varen er overført til kunden, inntektene fra salget forventes å tilflyte selskapet og beløpets størrelse kan estimeres pålitelig. Inntekter ved tjenestesalg regnskapsføres etter hvert som tjenesten utføres, så fremt fremdrift i leveransen og tilhørende inntekter og kostnader kan måles pålitelig. Dersom kontraktene inneholder flere elementer, inntektsføres inntekter fra hvert delelement separat så fremt overgang av risiko og kontroll kan vurderes separat for disse elementene. Kontrakter ved salg av fyllemaskiner og emballasje, henger kommersielt sammen og inntektsføring gjøres derfor for kontrakten samlet.

Salgsinntekter er vurdert til virkelig verdi og presenteres netto etter fradrag for rabatter, merverdiavgift og andre typer offentlige avgifter.

Ved salg av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler beregnes gevinst eller tap ved salget ved å sammenholde salgssum med gjenværende innregnet verdi av det solgte driftsmiddelet. Beregnet gevinst/tap presenteres som del av henholdsvis andre driftsinntekter eller driftskostnader.

Omregning av utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta i de ulike enhetene i konsernet innregnes og måles i enhetens funksjonelle valuta på

transaksjonstidspunktet. Pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til funksjonell valuta basert på balansedagens kurs. Gevinst og tap som følge av valutakursendringer innregnes i resultatregnskapet med unntak av valutaeffekter på lån i utenlandsk valuta som er utpekt som sikring av nettoinvestering, samt konsernmellomværende som anses å være en del av nettoinvesteringen. Disse valutaeffektene innregnes som andre inntekter og kostnader i totalresultatet inntil investeringen avhendes.

Konsernregnskapet presenteres i norske kroner (NOK) som er den funksjonelle valuta til morselskapet. Ved konsolidering av datterselskap i utenlandsk valuta omregnes resultatposter til norske kroner etter en veid gjennomsnittskurs for året. For balansen, inklusiv merverdier og goodwill,benyttes valutakurs på balansedagen. Omregningseffekter som oppstår ved konsolidering av utenlandske enheter innregnes som andre inntekter og kostnader i totalresultatet inntil datterselskapet avhendes.

Klassifisering av finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter utgjør en vesentlig del av Ferd-konsernets balanse og er av vesentlig betydning for konsernets finansielle stilling og resultat. Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes i balansen når konsernet blir part i instrumentets kontraktsmessige forpliktelser og rettigheter. Alle finansielle instrumenter henføres til en av følgende kategorier, i samsvar med IAS 39, ved første gangs innregning:

1) Finansielle instrumenter som vurderes til virkelig verdi og endringer i verdi inngår i resultatet
2) Utlån og fordringer
3) Finansielle forpliktelser

Finansielle instrumenter klassifiseres som eiet for handelsformål og inngår i kategori 1 dersom de primært er anskaffet for å oppnå fortjeneste fra kortsiktige kurssvingninger. Derivater klassifiseres til handelsformål, med mindre de er en del av sikring,en annen eiendel eller forpliktelse. Eiendelene i denne kategorien klassifiseres som omløpsmidler.

Klassifisering av finansielle instrumenter til virkelig verdi med verdiendringer i resultatet i samsvar med IAS 39 kan også gjøres i henhold til "virkelig verdi opsjonen" i IAS 28 og IAS 31. Instrumentet må ved førstegangs innregning vurderes til virkelig verdi med verdiendringer i resultatet og tilfredsstille visse kriterier. Det sentrale grunnlag for anvendelse av "virkelig verdi opsjonen" er at en gruppe finansielle eiendeler og forpliktelser forvaltes på grunnlag av virkelig verdi og at ledelsen vurderer inntjeningen etter samme prinsipp.

Utlån og fordringer er ikke-derivative finansielle eiendeler med faste eller bestemte betalinger som ikke omsettes i et aktivt marked. De klassifiseres som omløpsmidler, med mindre de forfaller mer enn 12 måneder etter balansedagen. Utlån og fordringer presenteres som kundefordringer,andre fordringer samt bankinnskudd i balansen.

Finansielle forpliktelser som ikke faller inn i kategorien eiet til handelsformål og som ikke vurderes til "virkelig verdi over resultatet" er klassifisert som andre forpliktelser.

Innregning, måling og presentasjon av finansielle instrumenter i resultat og balanse

Kjøp og salg av finansielle instrumenter regnskapsføres på avtaletidspunktet, som er den dagen konsernet forplikter seg til å kjøpe eller selge instrumentet. Finansielle instrumenter fjernes fra balansen når de avtalte rettighetene til å motta kontantstrømmer fra investeringen opphører eller overføres til en annen part. Tilsvarende fjernes finansielle instrumenter fra balansen når konsernet i hovedsak har overført risiko og gevinstpotensialet ved eierskapet.

Finansielle instrumenter til "virkelig verdi over resultatet" innregnes ved anskaffelse til verdi notert i markedet på balansedagen eller beregnet på grunnlag av målbare markedsforhold på balansedagen. Transaksjonsutgiftene resultatføres. I påfølgende perioder måles instrumentene til virkelig verdi i henhold til markedsverdi eller ved bruk av anerkjente beregningsmetoder.

Utlån, fordringer og finansielle forpliktelser måles ved første gangs innregning til virkelig verdi tillagt direkte transaksjonskostnader. I senere perioder måles eiendelene og forpliktelsene til amortisert kost ved bruk av effektiv rentes metode. Tap ved verdifall på utlån og fordringer innregnes i resultatet.

Gevinst og tap ved realisasjon av finansielle instrumenter, endringer i virkelig verdi samt renteinntekt resultatføres i den perioden de oppstår. Utbytteinntekter innregnes når konsernet har juridisk krav på utbyttet. Netto inntekter knyttet til de finansielle instrumentene klassifiseres som driftsinntekter og presenteres som "Inntekter fra finansielle investeringer".

Finansielle derivater og sikring

Konsernet benytter finansielle derivater for å redusere det økonomiske tapet ved ugunstige bevegelser i valutakurser eller renter. Finansielle derivater knyttet til en svært sannsynlig planlagt transaksjon (kontantstrømsikring) regnskapsføres i henhold til regelverket for sikringsbokføring når sikringsforholdet er dokumentert og oppfyller relevante krav til effektivitet. Ferd praktiserer ikke sikringsbokføring av derivater anskaffet for sikring av risiko i en balanseført eiendel eller forpliktelse. Derivater som ikke kvalifiserer for sikringsbokføring, blir regnskapsført som finansielle instrumenter til virkelig verdi og verdiendringer inngår i resultatet.

Kontantstrømsikring presenteres ved at endring i virkelig verdi på det finansielle derivatet som er benyttet som kontantstrømsikring innregnes som andre inntekter og kostnader i totalresultatet inntil den underliggende transaksjonen blir regnskapsført. Den ineffektive delen av sikringen resultatføres løpende.

Når sikringsinstrumentet utløper eller selges,den planlagte transaksjonen resultatføres eller når sikringen ikke lenger tilfredsstiller kriteriene for sikringsbokføring, resultatføres akkumulert effekt av sikringsforholdet.

Skatter

Skattekostnaden i resultatregnskapet består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt. Skatt på poster ført mot andre inntekter og kostnader i totalresultatet er også ført mot andre inntekter og kostnader i totalresultatet,og skatt på poster knyttet til egenkapitaltransaksjoner føres mot egenkapitalen.

Betalbar skatt for perioden blir beregnet i samsvar med de lover og regler som er vedtatt av skattemyndighetene på balansedagen.

Utsatt skatt beregnes på midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi av eiendeler og gjeld samt skattevirkninger av underskudd til fremføring i konsernregnskapet på balansedagen. Det er ikke balanseført utsatt skatt knyttet til førstegangsinnregning av goodwill ved virksomhetssammenslutninger. Det er heller ikke balanseført utsatt skatt på de investeringseiendommene som måles til virkelig verdi og som forventes at blir solgt som aksjeselskap og dermed ikke utløser skatt.

Utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at fremtidig skattepliktig inntekt vil foreligge slik at de skattereduserende midlertidige forskjellene kan utnyttes. Ved beregning av utsatt skatt og utsatt skattefordel benyttes vedtatte skattesatser ved slutten av rapporteringsperioden og nominelle beløp. Utsatt skatt og utsatt skattefordel innregnes netto når det foreligger juridisk rett til å motregne eiendeler og forpliktelser.

Goodwill

Goodwill er forskjellen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet og virkelig verdi av konsernets andel av netto eiendeler i den oppkjøpte virksomheten på oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskap klassifiseres som immateriell eiendel. Goodwill testes årlig for verdifall, eller oftere hvis det er indikatorer på at beløpene kan ha vært utsatt for verdifall, og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag for akkumulerte nedskrivninger. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke. Goodwill ved kjøp av andel i tilknyttet selskap er inkludert i investeringen i tilknyttet selskap, og testes for nedskrivning som en del av balanseført verdi på investeringen. Gevinst eller tap ved salg av en virksomhet inkluderer balanseført verdi av goodwill vedrørende den solgte virksomheten.
Ved testing av behov for nedskrivning av goodwill, blir denne allokert til aktuelle kontantstrømgenererende enheter. Allokeringen skjer til de kontantstrømgenererende enheter eller grupper av kontantstrømgenererende enheter som forventes å få økonomiske fordeler av oppkjøpet.

Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler som er kjøpt separat balanseføres ved førstegangs innregning til anskaffelseskost. Immaterielle eiendeler som er anskaffet i en virksomhetssammenslutning balanseføres til virkelig verdi på sammenslutningstidspunktet. I etterfølgende perioder regnskapsføres immaterielle eiendeler til kost fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger.

Immaterielle eiendeler med bestemt levetid avskrives over forventet utnyttbar levetid. Normalt benyttes lineære avskrivningsprofiler, da dette normalt best reflekterer bruken av eiendelene. Dette vil gjelde for immaterielle eiendeler som software, kunderelasjoner,patenter og rettigheter og aktiverte utviklingskostnader. Immaterielle eiendeler med ubestemt levetid avskrives ikke, men testes for nedskrivning årlig. Enkelte av konsernets balanseførte varemerker har ubestemt levetid.

Forskning, utvikling og andre internt genererte immaterielle eiendeler

Utgifter til forskning kostnadsføres løpende.

Internt genererte immaterielle eiendeler fra utvikling balanseføres dersom følgende kriterier er oppfylt:

1) Eiendelen kan identifiseres
2) Det er sannsynlig at eiendelen vil generere fremtidige kontantstrømmer
3) Utviklingskostnadene kan måles pålitelig

Internt genererte immaterielle eiendeler avskrives over utnyttbar levetid fra det tidspunkt eiendelene er tilgjengelig for bruk. Når kravet til balanseføring ikke er til stede, kostnadsføres utgiftene i perioden de er påløpt.

Varige driftsmidler

Investering i varige driftsmidler måles til anskaffelseskost, med fradrag for akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer kostnader direkte knyttet til anskaffelsen av driftsmidlet. Påfølgende utgifter knyttet til driftsmiddelet balanseføres i den grad det er sannsynlig at fremtidige økonomiske fordeler vil tilflyte konsernet og utgiften kan måles pålitelig, mens løpende vedlikehold resultatføres.

Varige driftsmidler avskrives systematisk over eiendelens utnyttbare levetid, normalt lineært. Dersom det finnes indikasjoner på at et driftsmiddel har falt i verdi, blir driftsmidlet testet for nedskrivninger.

Nedskrivninger

Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler som avskrives,vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at framtidig inntjening ikke kan forsvare balanseført verdi. Immaterielle eiendeler med udefinert utnyttbar levetid og goodwill avskrives ikke,men vurderes årlig for verdifall.

Forskjellen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp resultatføres som nedskrivning. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av eiendelens virkelige verdi fratrukket salgsutgifter og bruksverdi. Virkelig verdi fratrukket salgsutgifter er det beløp som kan oppnås ved salg av en eiendel i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte og frivillige parter, med fradrag for salgsutgifter. Bruksverdi er nåverdien av fremtidige kontantstrømmer som forventes å skapes av fra en eiendel eller en kontantgenererende enhet. Nedskrivninger reverseres i den utstrekning grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Leieavtaler

Leieavtaler behandles enten som operasjonelle eller finansielle leieavtaler basert på det reelle innholdet i avtalene. Leieavtaler der en vesentlig del av risiko og avkastning knyttet til eierskap blir overført til leietaker, klassifiseres som finansielle leieavtaler. Øvrige leieavtaler klassifiseres som operasjonelle.

Leieobjekt og forpliktelse i finansielle leieavtaler hvor konsernet er leietaker blir ved leieperiodens begynnelse balanseført til det laveste av objektets virkelige verdi og minsteleiens nåverdi. Leiebetalingene blir fordelt mellom forpliktelsen og finanskostnader for å oppnå en konstant periodisk rente på forpliktelsens gjenstående saldo. Leieobjektet knyttet til finansielle leieavtaler avskrives over den korteste av perioden for eiendelens utnyttbare levetid og leieavtalens løpetid, forutsatt at konsernet ikke overtar eierskapet til objektet på tidspunkt for opphør av leieavtale.

Finansielle leieavtaler hvor konsernet er utleier innregnes ved leieperiodens begynnelse som fordring tilsvarende konsernets nettoinvestering i leiekontrakten. Leiebetalingene blir fordelt mellom tilbakebetaling av hovedstol og finansinntekt. Finansinntekten beregnes og innregnes som en konstant periodisk avkastning på nettoinvestering over leieperioden. Direkte kostnader pådratt i forbindelse med å opprette leiekontrakten er inkludert i fordringens verdi.

Leievederlaget i operasjonelle leieavtaler resultatføres løpende og klassifiseres som andre driftskostnader.

Investeringseiendommer

Investeringseiendom er anskaffet for å oppnå langsiktig avkastning på utleie eller for å oppnå verdistigning, eller begge deler. På kjøpstidspunktet verdsettes investeringseiendom til anskaffelseskost inkludert transaksjonskostnader. I etterfølgende perioder regnskapsføres investeringseiendom til antatt virkelig verdi. Virkelig verdi tilsvarer den prisen vi ville oppnådd ved salg av eiendommen i en velordnet transaksjon til en ekstern part, gjennomført på balansedagen. Virkelig verdi fastsettes enten, basert på observerbare markedsverdier, som i realiteten forutsetter bud på eiendommen, eller en beregning som tar hensyn til leieinntekter fra inngåtte leiekontrakter, forutsetning om fremtidig leienivå basert på markedssituasjonen på balansedagen og for øvrig all informasjon vi har tilgjengelig om eiendommen og markedet eiendommen vil omsettes i. Ved beregningen legges til grunn at eiendommen brukes på beste mulige måte, altså den måten som er mest økonomisk lønnsom.

Inntekter fra investeringseiendom består av periodens netto verdiendring på investeringseiendommer samt leieinntekter i regnskapsperioden fratrukket eiendomsrelaterte kostnader i samme periode. Inntekter fra investeringseiendom klassifiseres som andre driftsinntekter.

Varer

Varelager vurderes til laveste av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi. Anskaffelseskost for beholdninger er basert på FIFO- metoden. For ferdigtilvirkede varer og varer under tilvirkning består anskaffelseskost av utgifter til produktutforming, materialforbruk, direkte lønnskostnader og andre direkte kostnader. Netto realisasjonsverdi er estimert salgspris fratrukket variable kostnader for ferdigstillelse og salg.

Kundefordringer og andre fordringer

Kortsiktige fordringer regnskapsføres ved første gangs innregning til virkelig verdi. Ved senere måling tas det hensyn til avsetninger for faktiske og mulige tap på krav. Konsernet gjennomgår regelmessig utestående fordringer og utarbeider estimater for tap som danner grunnlag for de regnskapsmessige avsetningene.

Kontanter og kontantekvivalenter

Kontanter og kontantekvivalenter består av kontanter,bankinnskudd, andre kortsiktige og lett omsettelige investeringer med inntil 3 måneder løpetid. Bundne midler inngår også her. Trekk på kassekreditt er i balansen presentert som kortsiktig gjeld til kredittinstitusjoner. I kontantstrømoppstillingen er trekk på kassekreditt inkludert i kontanter og kontantekvivalenter.

Pensjonskostnader og pensjonsmidler/-forpliktelser

Ytelsesbaserte ordninger

En ytelsesplan er en pensjonsordning som definerer den pensjonsutbetaling som en ansatt vil motta ved pensjonering. Pensjonen fastsettes normalt som en andel av den ansattes lønn. Konsernets netto forpliktelse fra ytelsesbaserte pensjonsordninger er beregnet separat for hver plan. Forpliktelsen er et estimat på framtidige ytelser som ansatte har opptjent på balansedagen som følge av deres tjeneste i inneværende og tidligere perioder. Ytelsene er neddiskontert til nåverdi redusert med virkelig verdi av pensjonsmidler.

Den delen av periodens netto pensjonskostnad som består av årets pensjonsopptjening, avkortning og oppgjør av pensjonsordninger,planendringer samt periodisert arbeidsgiveravgift, inkluderes i lønnskostnader, mens netto rentekostnad på pensjonsforpliktelsen fratrukket forventet avkastning på pensjonsmidlene resultatføres som finanskostnader. Positive og negative estimatavvik føres som andre inntekter og kostnader i totalresultatet.

Endring i ytelsesbaserte pensjonsforpliktelser som skyldes endringer i pensjonsplaner, fordeles over antatt gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid når endringene ikke er innvunnet umiddelbart. Gevinster eller tap på avkortning eller oppgjør av en ytelsesbasert pensjonsordning innregnes i resultatregnskapet når avkortningen eller oppgjøret inntreffer. En avkortning inntreffer når konsernet vedtar en vesentlig reduksjon av antall ansatte som omfattes av en ordning eller endrer vilkårene for en ytelsesbasert pensjonsordning slik at en vesentlig del av nåværende ansattes fremtidige opptjening ikke lenger kvalifiserer til ytelser eller bare kvalifiserer til reduserte ytelser.

Innskuddsbaserte ordninger

Forpliktelser til å yte innskudd til innskuddsbaserte pensjonsordninger innregnes som kostnader i resultatregnskapet når de ansatte har ytt tjenester som gir dem rett til innskuddet.

Avsetninger

Konsernet regnskapsfører avsetninger når det eksisterer en forpliktelse som følge av tidligere hendelser, det er sannsynlig at forpliktelsen vil komme til oppgjør og forpliktelsens størrelse kan måles pålitelig. Beløpet som innregnes som regnskapsmessig avsetning er beste estimat på balansedagen for vederlaget som vil kreves for å gjøre opp forpliktelsen, diskontert til nåverdi dersom effekten av diskontering er vesentlig.

Kortsiktig gjeld

Leverandørgjeld og andre kortsiktige forpliktelser måles ved førstegangs balanseføring til virkelig verdi og deretter til amortisert kost. Leverandørgjeld og forpliktelser blir klassifisert som kortsiktig dersom den forfaller innen ett år eller inngår i den ordinære driftssyklusen.

Utbytte

Utbytte som foreslås av styret klassifiseres som egenkapital i regnskapet, og regnskapsføres som forpliktelse først når det er godkjent av aksjonærene i generalforsamling.

Segmenter

Konsernet rapporterer driftssegmenter i tråd med hvordan konsernledelsen fatter, følger opp og evaluerer sine beslutninger. De operative segmentene identifiseres på bakgrunn av den interne styringsinformasjonen som periodisk gjennomgås av ledelsen og benyttes til ressursallokering og måloppnåelse.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metoden. Dette innebærer at man i oppstillingen tar utgangspunkt i konsernets resultat før skattekostnad for å kunne presentere kontantstrømmer tilført fra henholdsvis ordinær drift, investeringsvirksomheten og finansieringsvirksomheten.

Nærstående parter

Parter anses å være nærstående hvis en part har kontroll, felles kontroll eller betydelig innflytelse ovenfor den annen part. Parter er også nærstående dersom de er underlagt tredje persons eller foretaks felles kontroll, eventuelt hvor den ene parten er underlagt betydelig innflytelse og den andre felles kontroll. En person eller et nært medlem av en persons familie er nærstående dersom vedkommende har kontroll, felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket. Selskaper kontrollert eller under felles kontroll av nøkkelpersoner i ledelsen anses også som nærstående part. Alle transaksjoner mellom nærstående parter gjennomføres i henhold til etablerte avtaler og prinsipper.

Nye regnskapsstandarder etter IFRS

Regnskapet er avlagt etter standarder utgitt av International Accounting Standards Board (IASB) og International Financial Reporting Standards - Interpretations Commitee (IFRIC) som har ikrafttredelse for regnskapsår som starter 1.1.2013 eller tidligere.

Nye og reviderte standarder som er tatt i bruk av Ferd med virkning fra regnskapsåret 2013:

Endringer til IAS 19 Ytelser til ansatte

I endret IAS 19 tillates ikke "korridormetoden" brukt for regnskapsføring av estimatavvik. Estimatavvik skal med endringen regnskapsføres i sin helhet i andre inntekter og kostnader i totalresultatet i den perioden de oppstår. Ferd har ikke benyttet korridormetoden og endringen har derfor ikke fått noen konsekvenser for Ferd. Endret IAS 19 har videre en ny tilnærming til presentasjon av pensjoner. Pensjonsopptjeningen skal presenteres i resultatet som lønnskostnader, mens netto rente kan presenteres som del av finanspostene. Ferd presenterer netto rente som rentekostnader fra 2013. Sammenlignbare tall for 2012 er omarbeidet. Effekten, som er en ren reklassifisering i resultatregnskapet, fremkommer av Pensjonsnoten (note 17).

Videre skal netto rente i fondsbaserte ordninger beregnes ved bruk av diskonteringsrenten på nettoforpliktelsen, altså pensjonsforpliktelsen fratrukket oppsparte midler. Dette innebærer at avkastning på pensjonsmidlene ikke lenger er relevant, ettersom avkastningen nå er en del av netto rentekostnader.

Endring til IFRS 7 Finansielle instrumenter - opplysninger

Det har kommet en endring i IFRS 7 som innebærer at foretak plikter å gi en rekke kvantitative opplysninger knyttet til motregning av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser. Ferd har tatt i bruk den endrede standarden fra og med 1.1.2013. Ettersom det ikke er gjennomført noen motregninger i år, har endringene så langt ikke fått konsekvenser for Ferd.

IFRS 13 Måling av virkelig verdi

Standarden angir prinsipper og veiledning for måling av virkelig verdi for eiendeler og forpliktelser. Hensikten med standarden har vært å samle reguleringen av virkelig verdimåling og opplysninger om virkelig verdi i en enkelt standard. På denne måten har man tatt sikte på å sikre en enhetlig definisjon av virkelig verdi på tvers av de øvrige standardene, samt en ensartet veiledning og like opplysninger om måling til virkelig verdi. Klargjøringene i standarden har ikke medført endrede modeller, beregningsforutsetninger eller prinsipper for Ferds fastsettelse av virkelig verdi.

Standarden gir i tillegg en rekke nye notekrav knyttet til bruk av virkelig verdi i regnskapet. Disse notekravene er innarbeidet i årets noteverk.

Nye og reviderte standarder som ikke tatt i bruk av Ferd:

IFRS 9 Finansielle instrumenter

IFRS 9 vil erstatte dagens IAS 39. Prosjektet er delt opp i flere faser. Første fase knyttet til klassifikasjons- og måleregelene er ferdigstilt fra IASB. Klassifikasjons- og måleregelene for finansielle forpliktelser i IAS 39 videreføres i all hovedsak, med unntak for finansielle forpliktelser utpekt til virkelig verdi med verdiendring over resultat (virkelig verdi-opsjon), hvor verdiendringer knyttet til egen kredittrisiko separeres ut og føres over andre inntekter og kostnader i totalresultatet. Fase 2 som omhandler nedskrivning av finansielle instrumenter, og fase 3 som omhandler sikringsbokføring er enda ikke ferdigstilt av IASB. Det er fremdeles uklart når IFRS 9 blir pliktig å anvende, men tidligst vil reglene gjelder med virkning for regnskapsår som starter 1.1.2017. EU har ikke godkjent bruk av standarden. Ferd avventer foreløpig IFRS 9, men vil anvende IFRS 9 når den blir pliktig. De delene av IFRS 9 som så langt er ferdigstilt har relativt begrensede konsekvenser for Ferd.

IFRS 10 Konsernregnskap

IFRS 10 erstatter de delene av IAS 27 Konsernregnskap og separate finansregnskap som omhandler konsoliderte regnskaper, og SIC-12 Konsolidering – foretak med særskilt formål. IFRS 10 bygger på én enkelt kontrollmodell som skal

anvendes for alle enheter. Innholdet i kontrollbegrepet er noe endret fra IAS 27. IFRS 10 inneholder også et konsolideringsunntak for investeringsselskaper, forutsatt at investeringsselskapet tilfredsstiller gitte kriterier. IFRS 10 gjelder med virkning for regnskapsår som starter 1.1.2014 eller senere (med anledning til tidliganvendelse), og EU har godkjent standarden. Ferd forventer å anvende IFRS 10 fra og med 1. januar 2014. Ferd har gjennomgått sine investeringer, både konsoliderte datterselskaper og øvrige ikke-konsoliderte selskapsinvesteringer, og det er konkludert med at endringene forventes å få svært liten betydning for Ferd. Det endrede kontrollbegrepet vil ikke gi endret konklusjon på konsolidering av noen av Ferds investeringer, og Ferd vil ikke falle inn under unntaket for investeringsselskaper.

IFRS 11 Fellesordninger

Denne standarden erstatter IAS 31 Andeler i felleskontrollert virksomhet, samt SIC-13 Felleskontrollerte foretak - ikke-monetære overføringer fra deltakere. IFRS 11 gjelder fellesordninger (joint arrangements) og gir retningslinjer for regnskapsføring av to ulike typer fellesordninger - felles aktiviteter (joint operations) og felles virksomhet (joint ventures). Det følger av IFRS 11 at felles virksomhet skal regnskapsføres ved bruk av egenkapitalmetoden i samsvar med IAS 28. Felles aktiviteter skal etter IFRS 11 regnskapsføres ved at investor innregner sin andel av eiendeler, gjeld, inntekter og kostnader i den felleskontrollerte aktiviteten. IFRS 11 gjelder med virkning for regnskapsår som starter 1.1.2014 eller senere (med anledning til tidliganvendelse), og EU har godkjent standarden. Ferd forventer å anvende IFRS 11 fra og med 1.1.2014. Ferd har gjennomført en overordnet analyse av konsernets fellesordninger for å se om det kan foreligge noen ordninger som kvalifiserer som felles aktiviteter og har ikke identifisert noen. Ferd benytter egenkapitalmetoden på all felleskontrollert virksomhet i dag, og forventer således at konsekvensene av bruk av IFRS 11 vil være ubetydelige.

IFRS 12 Opplysninger om interesser i andre foretak

IFRS 12 gjelder for foretak som har interesser i selskaper som konsolideres, og selskaper som ikke konsolideres, men som foretaket er involvert i. IFRS 12 forener opplysningskravene for datterselskaper, felles kontrollerte virksomheter, tilknyttede foretak og ikke-konsoliderte strukturerte enheter, og samler kravene i én regnskapsstandard. IFRS 12 gjelder med virkning for regnskapsår som starter 1.1.2014 eller senere (med anledning til tidliganvendelse), og EU har godkjent standarden. Ferd forventer å anvende IFRS 12 fra og med 1.1.2014,og implementeringen vil få konsekvenser for Ferds noter som følge av økt informasjonskrav.

NOTE 2 **ESTIMATER OG SKJØNNSMESSIGE VURDERINGER**

Ledelsen har benyttet estimater og forutsetninger ved utarbeidelsen av konsernregnskapet. Dette gjelder for eiendeler, gjeld, inntekter, kostnader og noteopplysninger. Estimater og forutsetninger som er lagt til grunn for verdsettelse er basert på historisk erfaring og andre faktorer som vurderes å være relevante for estimatet på balansedagen. Estimatene kan avvike fra faktiske resultater. Endringer i regnskapsmessige estimater regnskapsføres i den perioden endringene oppstår. Hovedpostene hvor estimater vil ha stor innvirkning på regnskapsførte verdier er omtalt under. Metode for estimering av virkelig verdi på finansielle eiendeler er også beskrevet under.

Ferd er av den oppfatning at estimatene på virkelig verdi reflekterer rimelige estimater og forutsetninger for alle vesentlige faktorer som partene i en uavhengig transaksjon forventes å vektlegge, inkludert de faktorer som har innvirkning på forventet kontantstrøm, og av graden av risiko forbundet med disse.

Fastsettelse av virkelig verdi på finansielle eiendeler

Ferd - konsernets balanse består av en stor andel finansielle eiendeler som bokføres til virkelig verdi. Måling til virkelig verdi av de finansielle eiendelene vil i ulik grad være påvirket av estimater og forutsetninger knyttet til blant annet fremtidige kontantstrømmer, avkastningskrav og rentenivå. Det er størst usikkerhet knyttet til fastsettelse av virkelig verdi på de unoterte finansielle eiendelene.

Noterte aksjer og andeler

Virkelig verdi av finansielle eiendeler som omsettes i aktive og likvide markeder fastsettes til noterte markedspriser på balansedagen (markedets offisielle sluttkurs), og verdifastsettelsen innebærer således begrenset estimatusikkerhet.

Unoterte aksjer og andeler

Posten "Unoterte aksjer og andeler" består av unoterte aksjer og investeringer i Private Equity fond. Virkelig verdi estimeres ved hjelp av anerkjente verdsettelsesmodeller. Bruken av disse modellene krever innleggelse av data som dels består av noterte markedspriser (eksempelvis renter) og dels estimater om fremtidig utvikling, samt vurderinger vedrørende en rekke faktorer som eksisterer på balansedagen.

Hedgefond

Hedgefondene er eksternt forvaltet. Ferd mottar månedlige, kvartalsvise eller halvårlige estimater på virkelig verdi fra forvalterne. Estimatene blir etterprøvd av uavhengige administratorer. I tillegg utøves det en rimelighetsvurdering av fondenes samlede avkastning mot referanseindekser. Rapportert verdi på hedgefondene som forvaltes i SI-porteføljen må dessuten normalt justeres for et estimat på likviditetsrabatt.

Renteinvesteringer

Virkelig verdi av renteinvesteringer verdsettes ut fra noterte markedskurser. Dersom det ikke finnes markedskurser på renteinvesteringen, verdsettes renteinvesteringen i samsvar med prismodeller basert på gjeldende rentekurve og eksterne kredittratinger.

Derivater

Virkelig verdi av derivater verdsettes ut fra noterte markedskurser. Der markedskurs ikke er tilgjengelig, beregnes verdien utfra gjeldende rentekurve og andre relevante faktorer.

Fastsettelse av virkelig verdi på investeringseiendommer

Ferd-konsernet har flere investeringseiendommer som verdsettes til virkelig verdi. Virkelig verdi fastsettes til neddiskontert verdi av fremtidige kontantstrømmer og estimatet vil være påvirket av estimert fremtidige kontantstrømmer og avkastningskrav. Hovedprinsippene for fastsettelse av kontantstrømmer og avkastningskrav er beskrevet under.

Fremtidige kontantstrømmer baseres på følgende forhold:

Eksisterende kontrakter

Forventet fremtidig utleie

Forventet ledighet

Avkastningskravet fastsettes til risikofri rente tillagt risikopremie for eiendommen.

Risikopremien baseres på:

Beliggenhet

Standard

Forventet markedsutvikling

Leienivå sammenlignet med resten av markedet

Kvalitet på leietakers soliditet

Eiendomsspesifikk kunnskap

Dersom det er gjort transaksjoner av sammenlignbare eiendommer nært opp mot balansedagen, benyttes disse verdien som en kryssreferanse for verdsettelsen.

Næringseiendommer som ikke er utleid og eiendommer som inngår i utbyggingsprosjekter verdsettes normalt ved uavhengig takst.

Nedskrivningsvurderinger goodwill

Goodwill testes årlig for verdifall. Verdifall testes ved å neddiskontere forventede fremtidige kontantstrømmer på den kontantgenererende enheten som goodwill er henført til. Dersom neddiskontert verdi av fremtidige kontantstrømmer er lavere enn bokført verdi, gjennomføres nedskrivning til gjenvinnbart beløp. Verdifalltestene bygger på forutsetninger om fremtidig forventet kontantstrøm og estimat på diskonteringsrente.

Det vises til note 8 for nærmere beskrivelse av nedskrivningsvurderinger for goodwill.

Avskrivninger og nedskrivninger av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler

Bokført verdi av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler med begrenset levetid innregnes til anskaffelseskostnad. Anskaffelseskostnad fratrukket restverdi avskrives over forventet brukstid. De bokførte verdiene vil avhenge av konsernets estimater på brukstid og restverdi. Disse parameterne estimeres på bakgrunn av erfaring, historikk og skjønnsmessige vurderinger. Estimatene justeres dersom det oppstår endringer i forventningene.

Ved identifisering av indikator på varig verdifall på varige driftsmidler eller immaterielle eiendeler foretas verdifalltest. Verdifalltestene vil basere seg på estimater og forutsetninger om fremtidige kontantstrømmer og diskonteringsrente.

Pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser

Beregning av pensjonsforpliktelse innebærer bruk av skjønn og estimater på en rekke økonomiske og demografiske forutsetninger. Det henvises til note 17 for en nærmere beskrivelse av hvilke forutsetninger som er lagt til grunn. Endringer i forutsetninger kan medføre betydelige endringer i balanseførte pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler.

Utsatt skattefordel

Utsatt skattefordel av fremførbare underskudd og andre skattereduserende forskjeller balanseføres i den utstrekning det er sannsynlig at utsatt skattefordel vil kunne utnyttes mot framtidig skattepliktige inntekter. Vesentlig skjønn fra ledelsen er påkrevd for å bestemme størrelsen på balanseført utsatt skattefordel. Balanseført utsatt skattefordel baseres på forventning om størrelse på fremtidig skattepliktig inntekt, tidspunkt for forventet bruk av utsatt skattefordelen og fremtidige strategier for skatteplanlegging.

Avsetning for tap på fordringer

Avsetning for tap på fordringer estimeres på bakgrunn av sannsynligheten for at de utestående fordringene ikke vil bli gjort opp. Vurderingen bygger på historisk erfaring, fordringens alder og motpartens finansielle situasjon.

NOTE 3 **DRIFTSSEGMENTER**

Ferd avlegger segmentrapportering i samsvar med IFRS 8. Ferd er et investeringsselskap og selskapets ledelse fatter beslutninger, følger opp og evaluerer sine beslutninger basert på virkelig verdi på selskapets investeringer og verdiendringer på disse. De operative segmentene identifiseres på bakgrunn av kapital- og ressursallokering. Ferd opererer med følgende 5 forretningsområder:

Ferd Capital er en aktiv og langsiktig investor i privateide og børsnoterte selskaper. Ferd Capital har en helhetlig tilnærming til investeringer i mulighetsrommet som strekker seg fra ekspansjonsfasen til modne selskaper. De selskapene der Ferd Capital har kontroll, er i konsernregnskapet konsolidert og segmentrapporteringen i konsernregnskapet består dermed av de konsoliderte resultatene fra disse selskapene, samt verdiendringene og forvaltningskostnadene på de ikke-konsoliderte selskapene. Verdien av investeringene og verdiendringene fremgår av selskapsregnskapet til Ferd AS, hvor Ferd Capital rapporterer MNOK 2 386 i driftsresultat. Verdien av Ferd Capitals portefølje utgjør MNOK 10 847 pr. 31.12.13 og MNOK 8 913 pr. 31.12.12 målt til virkelig verdi.

Ferd Capital prioriterer investeringer i selskaper hvor vi har relevant kompetanse. Teamet består av høyt kvalifiserte medarbeidere med operativ erfaring fra finans, strategisk rådgivning og industri. Ferd Capital forvalter konsernets langsiktige aktive egenkapitalinvesteringer, hvor de største investeringene er:

- Elopak (100 prosent eierandel) er en av verdens ledende leverandører av emballasjesystemer for flytende næringsmidler. Med en organisasjon og samarbeidspartnere i mer enn 40 land, selges og markedsføres selskapets produkter i over 100 land på alle verdens kontinenter.

- Aibel (49 prosent eierandel) er en ledende leverandør til internasjonal oppstrøms olje- og gassindustri med fokus på norsk sokkel. Selskapet står for drift, vedlikehold og modifikasjoner av offshore- og landbaserte anlegg, og leverer også komplette produksjons- og prosessanlegg.

- TeleComputing (96 prosent eierandel) er en ledende leverandør av IT-tjenester til små og mellomstore bedrifter i Norge og Sverige. Selskapet leverer et bredt spekter av nettbaserte applikasjoner og kundetilpassede drifts- og outsourcingtjenester og i tillegg systemutvikling, kundebistand og andre konsulenttjenester.

- Interwell (34 prosent eierandel) er en ledende norsk leverandør av høytekonologiske brønnverktøy til den internasjonale olje - og gassindustrien. Selskapets viktigste marked er norsk kontinentalsokkel, men har i de senere årene etablert en tilstedeværelse i flere viktige markeder internasjonalt både i Europa, USA og Midtøsten.

- Swix Sport (100 prosent eierandel) utvikler, produserer og markedsfører skismøring, staver, tilbehør og tekstiler til sport og aktiv fritid under varemerkene Swix, Ulvang, Toko, Original og Lundhags. Selskapet har en omfattende virksomhet i både Norge og utlandet gjennom datterselskaper i blant annet Sverige, USA, Japan og Tyskland.

- Mestergruppen (92 prosent eierandel) er en ledende aktør i det norske byggevaremarkedet med fokus på den profesjonelle delen av markedet. Selskapets virksomhet omfatter salg av byggevarer, tomte- og prosjektutvikling og hus- og hyttekjeder.

- Servi (100 prosent eierandel). Servi utvikler og produserer kundespesifikke hydraulikksystemer, sylindre og ventiler til offshore, maritim og landbasert industri. Selskapet tilbyr et bredt sortiment av komponenter innenfor hydraulikk, pneumatikk og glidelagre samt service og vedlikehold av hydraulikksystemer.

Ferd Invest er en aktiv investor som forvalter en betydelig portefølje av nordiske børsnoterte aksjer. Forretningsområdet investerer primært i enkeltaksjer der man mener å se et stort potensial. Porteføljen måles mot en nordisk referanseindeks.

Ferd Special Investments (SI) har et vidt mandat til å gjøre investeringer, men har hittil hovedsakelig kjøpt hedgefondandeler i annenhåndsmarkedet. SI gjør investeringer der Ferd ser muligheter innenfor denne nisjen.

Ferd Hedgefond foretar investeringer i ulike typer hedgefond som forvaltes av hedgefondmiljøer i utlandet. Forretningsområdet skal gi en god risikojustert avkastning og sørge for risikospredning for Ferd.

Ferd Eiendom er en aktiv eiendomsinvestor med ansvar for konsernets eiendomssatsing. Virksomheten er fokusert rundt utvikling av kontor-, lager- og logistikkeiendommer samt utvikling av boligeiendom for salg, i hovedsak i Oslo-området. Prosjektene gjennomføres dels i egen regi, dels i samarbeid med utvalgte eksterne samarbeidspartnere. Ferd Eiendom investerer også i utenlandske eiendomsfond.

Øvrig Virksomhet består hovedsakelig av investeringer i eksternt forvaltede private equity fond, som har mindre behov for løpende daglig oppfølging og derfor overvåkes av ledelsen fremfor å allokeres til et eget forretningsområde. Disse verdipapirene er derfor del av Øvrig virksomhet. "Small Caps"-mandatet, som består av enkeltposter i børsnoterte selskaper hvor tidsperspektivet potensielt kan være noe lengre enn for Invest, inngår også i Øvrig virksomhet. I Øvrig virksomhet inngår også enkelte finansielle instrumenter ledelsen kan benytte for å justere den samlede risikoeksponering. I tillegg inngår kostnader til selskapets ledelse, stab og internbank.

Beløp i NOK 1 000	**Ferd AS konsern**	**Ferd Capital**	**Ferd Invest**	**Ferd Special Investments**	**Ferd Hedgefond**	**Ferd Eiendom**	**Øvrig virksomhet**
Resultat 2013							
Salgsinntekter	10 958 333	10 956 742				1 591	
Inntekter fra finansielle investeringer	2 694 153	- 120 834	1 489 658	568 921	196 366	1 013	559 029
Andre inntekter	141 334	26 258				114 396	680
Driftsinntekter	**13 793 820**	**10 862 166**	**1 489 658**	**568 921**	**196 366**	**117 000**	**559 709**
Driftskostnader ekskl av- og nedskrivninger	10 155 537	9 998 504	18 378	21 367	4 802	33 485	79 001
EBITDA	**3 638 283**	**863 663**	**1 471 280**	**547 553**	**191 564**	**83 515**	**480 708**
Av- og nedskrivninger	439 714	437 719	77		92	923	904
Driftsresultat	**3 198 568**	**425 944**	**1 471 203**	**547 553**	**191 472**	**82 592**	**479 804**
Inntekt på investeringer etter egenkapitalmetoden	83 164	29 067				54 097	
Resultat før finansposter og skattekostnad	**3 281 732**	**455 011**	**1 471 203**	**547 553**	**191 472**	**136 689**	**479 804**
Balanse 31.12.13							
Immaterielle eiendeler	2 276 314	2 276 314					
Varige driftsmidler og investeringseiendommer	3 743 985	1 748 692	40		350	1 990 754	4 150
Investeringer etter egenkapitalmetoden	647 167	294 414				352 753	
Investeringer klassifisert som omløpsmidler	15 064 922	2 651 290	4 985 020	2 008 553	2 227 204	13 592	3 179 263
Øvrige eiendeler 1)	5 642 951	5 662 475	54 678	340 135	55 812	303 580	- 773 729
Sum eiendeler	**27 375 338**	**12 633 185**	**5 039 738**	**2 348 688**	**2 283 366**	**2 660 679**	**2 409 684**

1) Forretningsområdets netto trekk på bankkontoene er her inkludert og er kommet til fradrag i de øvrige eiendelene

Beløp i NOK 1 000	**Ferd AS konsern**	**Ferd Capital**	**Ferd Invest**	**Ferd Special Investments**	**Ferd Hedgefond**	**Ferd Eiendom**	**Øvrig virksomhet**
Resultat 2012							
Salgsinntekter	10 465 326	10 464 382				944	
Inntekter fra finansielle investeringer	3 238 952	1 081 221	654 655	182 447	137 678	- 48 813	1 231 764
Andre inntekter	483 836	39 445				444 082	310
Driftsinntekter	**14 188 115**	**11 585 048**	**654 655**	**182 447**	**137 678**	**396 213**	**1 232 074**
Driftskostnader ekskl av- og nedskrivninger	9 867 146	9 714 196	23 928	12 852	8 255	39 845	68 069
EBITDA	**4 320 968**	**1 870 851**	**630 727**	**169 595**	**129 422**	**356 368**	**1 164 005**
Av- og nedskrivninger	452 849	451 398	77	58	37	368	911
Driftsresultat	**3 868 119**	**1 419 453**	**630 650**	**169 537**	**129 385**	**356 000**	**1 163 094**
Inntekt på investeringer etter egenkapitalmetoden	87 010	56 965				30 045	

Resultat før finansposter og skattekostnad	**3 955 129**	**1 476 418**	**630 650**	**169 537**	**129 385**	**386 044**	**1 163 094**
Balanse 31.12.12							
Immaterielle eiendeler	1 731 348	1 731 348					
Varige driftsmidler og investeringseiendommer	3 377 888	1 381 850	117		442	1 991 498	3 981
Investeringer etter egenkapitalmetoden	599 321	258 732				340 590	
Investeringer klassifisert som omløpsmidler	15 439 785	4 140 076	3 473 772	1 480 585	1 607 396	319	4 737 638
Øvrige eiendeler 1)	5 387 701	3 982 241	52 839	291 122	79 027	296 752	685 721
Sum eiendeler	**26 536 044**	**11 494 246**	**3 526 728**	**1 771 707**	**1 686 865**	**2 629 158**	**5 427 340**

1) Forretningsområdets netto trekk på bankkontoene er her inkludert og er kommet til fradrag i de øvrige eiendelene

NOTE 4 **GEOGRAFISK FORDELING AV SALGSINNTEKTER**

Beløp i NOK 1 000	**2013**	**2012**
Norge	4 344 143	4 084 030
Sverige	1 042 083	1 042 339
Tyskland	1 051 213	942 905
Nederland	504 199	477 232
USA	417 983	385 779
Russland	445 504	376 298
Canada	358 719	365 511
Østerrike	365 165	349 948
Danmark	289 451	282 573
Spania	245 677	233 214
Storbritannia	226 375	213 881
Frankrike	191 838	186 094
Verden for øvrig	1 475 983	1 525 522
Sum salgsinntekter	**10 958 333**	**10 465 326**

Salgsinntektene er fordelt basert på kundens hjemstat.

NOTE 5 **INNTEKTER FRA FINANSIELLE INVESTERINGER**

Inntekter fra finansielle investeringer fordelt på de ulike investeringskategoriene:

Beløp i NOK 1 000	**2013**	**2012**
Noterte aksjer og andeler	1 554 631	576 907
Unoterte aksjer og andeler	364 188	2 323 642
Hedgefond	765 287	320 125
Renteinvesteringer	10 047	18 278
Sum inntekter fra finansielle investeringer	**2 694 153**	**3 238 952**

NOTE 6 **LØNNSKOSTNADER**

Beløp i NOK 1 000	2013	2012
Lønn	1 950 286	1 797 351
Sosiale avgifter	227 665	230 146
Pensjonskostnader (se note 17)	75 618	75 757
Andre ytelser	52 117	56 218
Sum	**2 305 685**	**2 159 472**
Gjennomsnittlig antall årsverk	3 870	3 570

Lønn og honorarer til konsernledelsen

Beløp i NOK 1 000	2013				2012			
	Lønn	Bonus	Natural-ytelser	Pensjon	Lønn	Bonus	Natural-ytelser	Pensjon
Konsernsjef, John Giverholt	3 287	2 297	234	1 218				
Øvrige medlemmer av konsernledelsen	4 637	7 898	421	1 664				
Konsernsjef, Johan H. Andresen (fra 1.1.2012 til 30.09.12)					991		140	
Konsernsjef, John Giverholt (1.10.2012-31.12.2013)					825		51	228
Øvrige medlemmer av konsernledelsen (fra 1.1.2012 til 30.09.12)					5 917	907	546	2 132
Øvrige medlemmer av konsernledelsen (1.10.2012-31.12.2012)					1 125		82	682
Sum	**7 924**	**10 195**	**655**	**2 882**	**8 858**	**907**	**819**	**3 042**

Konsernsjefens bonusordning er begrenset oppad til en årslønn. Bonus er basert på oppnådde resultater i konsernet.

Konsernsjefen omfattes av Ferds kollektive pensjonsordninger for lønn under 12 G og har med det i 2013 opptjent rett til en ytelsespensjon. Denne ordningen er fra 2014 erstattet med en innskuddsordning (se også note 17). Konsernsjefen har dessuten en ytelsesordning for pensjonsgrunnlaget som er høyere enn 12 G men oppad begrenset til ca 2,2 mill , samt en førtidspensjonsordning som gir mulighet til å fratre ved oppnådd 65 års alder.

Konsernsjefen har rett til 9 måneders etterlønn dersom han må fratre sin stilling.

Ferd AS har en fordring på konsernsjefen på kr 600 000 som renteberegnes etter markedsmessige vilkår. Ferd AS har tilfredsstillende pantesikkerhet for dette lånet. Lånet har ingen definert avdragsplan.

Ferds konsernledelse ble i løpet av 2012 betydelig endret. Først fratrådte Dag Opedal konsernledensen våren 2012. Med virkning fra 1. oktober ble Ferd omorganisert, og Johan H. Andresen og Arthur Sletteberg fratrådte fra konsernledelsen.Tom Erik Myrland ble investeringsdirektør og Erik Rosness ble finansdirektør. Tidligere finansdirektør John Giverholt ble ny konsernsjef. Ovenstående honorarer for 2012 representerer utbetalinger frem til 1. oktober for den forrige konsernledelsen og etter 1. oktober til ny konsernledelse.

Honorarer til styret

Det er ikke utbetalt særskilt honorar for styreverv i Ferd AS.

NOTE 7 **IMMATERIELLE EIENDELER**

Beløp i NOK 1 000	2013	2012
Goodwill (se note 8)	1 453 289	1 013 715
Andre immaterielle eiendeler	823 025	717 633
Balanseført verdi 31.12.	**2 276 314**	**1 731 348**

2013

Beløp i NOK 1 000	Software	Varemerker	Patenter og rettigheter	Aktiverte utviklings-kostnader	Kunde-relasjoner	Sum
Anskaffelseskost 01.01.	308 788	162 738	224 951	110 252	430 550	1 237 279
Tilgang	40 800	2 700	70	41 938	125 412	210 920
Avgang	- 16 623					- 16 623
Omregningsdifferanse	33 002		27 875	15 003		75 880
Anskaffelseskost 31.12.	365 967	165 438	252 896	167 193	555 962	1 507 456
Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01.	254 085	6 700	188 738	2 234	67 889	519 646
Tilgang avskrivninger ved oppkjøp	7 760					7 760
Årets avskrivninger	27 764	4 020	26 449	1 531	47 719	107 483
Avgang	- 7 797				2 652	- 5 145
Omregningsdifferanser	29 058		25 517	112		54 687
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12.	310 870	10 720	240 704	3 877	118 260	684 431
Akkumulerte nedskrivninger 31.12.	3 387					3 387
Balanseført verdi 31.12.	**55 097**	**154 718**	**12 192**	**163 316**	**437 702**	**823 025**
Økonomisk levetid	3-5 år	> 20 år til ubegrenset	3-10 år	10 år	10-15 år	
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær	

2012

Beløp i NOK 1 000	Software	Varemerker	Patenter og rettigheter	Aktiverte utviklings-kostnader	Kunde-relasjoner	Sum
Anskaffelseskost 01.01.	295 468	136 376	225 659	74 578	409 609	1 141 691
Tilgang	19 272	37 462	11 377	40 152	20 940	129 203
Avgang	- 1 836	- 11 100				- 12 936
Omregningsdifferanse	- 4 116		- 12 085	- 4 478		- 20 679
Anskaffelseskost 31.12.	308 788	162 738	224 951	110 252	430 550	1 237 279
Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01.	231 853	2 680	169 730	8 832	21 250	434 345
Tilgang avskrivninger ved oppkjøp						
Årets avskrivninger	38 886	4 020	28 270	- 6 598	46 639	111 217
Avgang	- 1 836		122			- 1 714
Omregningsdifferanser	- 14 850		- 9 384			- 24 234
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12.	254 085	6 700	188 738	2 234	67 889	519 646
Akkumulerte nedskrivninger 31.12.	3 008					3 008
Balanseført verdi 31.12.	**54 703**	**156 038**	**36 213**	**108 018**	**362 661**	**717 633**
Økonomisk levetid	3-5 år	> 20 år til ubegrenset	3-10 år	10 år	10-15 år	
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær	

Forskning og utvikling

Kostnadsførte utgifter til forskning og utvikling i regnskapsåret 2013 utgjorde 138 millioner kroner. Tilsvarende kostnad for 2012 var 118 millioner kroner.

NOTE 8 **GOODWILL OG OPPLYSNINGER OM VIRKSOMHETSSAMMENSLUTNINGER**

I samsvar med IFRS 3 Virksomhetssammenslutninger, har netto eiendeler for oppkjøpte selskaper blitt vurdert til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Den resterende del av vederlaget etter at kjøpesummen har blitt allokert til identifiserbare eiendeler og gjeld, er behandlet som goodwill. Tabellene under viser verdien og bevegelsene i de ulike goodwillpostene i konsernet:

2013

Beløp i NOK 1000	Servi	Norrwin AB (Lundhags)	Alf Valde	Elopak Europa	Seco Invest (TeleComputing)	Sum
Anskaffelseskost 01.01.		1 385	16 053	448 571	593 969	1 059 978
Tilgang	386 289	21				386 310
Avgang			- 779			- 779
Valutaomregningsdifferanser				59 827		59 827
Anskaffelseskost 31.12.	386 289	1 406	15 274	508 398	593 969	1 505 336
Akkumulerte nedskrivninger 01.01.			563	45 700		46 263
Nedskrivninger						
Avgang			- 563			- 563
Valutaomregningsdifferanser				6 347		6 347
Akkumulerte nedskrivninger 31.12.				52 047		52 047
Balanseført verdi 31.12.	**386 289**	**1 406**	**15 274**	**456 351**	**593 969**	**1 453 289**

Endringer i 2013:

I 2013 har Ferd kjøpt Servi Group AS med regnskapsmessig virkning fra 1. august 2013. Gjennom oppkjøpet har Ferd økt kunderelasjoner med 120,7 millioner kroner (se note 7), i tillegg til goodwill på ca 386 millioner kroner. Kostpris for aksjene i Servi Group AS utgjorde ca 672 millioner kroner, hvorav 288 millioner er gjeldsfinansiert. Servi har påvirket Ferds konsernregnskap med 354 millioner i driftsinntekter og 17 millioner i EBITDA i 2013.

Oppkjøpsanalysen på Lundhags og Alf Valde (oppkjøp i 2012) er i 2013 marginalt endret. Dette har medført at goodwill er redusert med 758.000 kroner.

2012

Beløp i NOK 1000	Norrwin AB (Lundhags)	Alf Valde	Elopak Europa	Seco Invest (TeleComputing)	Sum
Anskaffelseskost 01.01.			470 719	621 776	1 092 495
Tilgang	1 385	16 053			17 438
Avgang				- 27 807	- 27 807
Valutaomregningsdifferanser			- 22 148		- 22 148
Anskaffelseskost 31.12.	1 385	16 053	448 571	593 969	1 059 978
Akkumulerte nedskrivninger 01.01.			48 393		48 393
Nedskrivninger		563			563
Salg av datterselskap					
Valutaomregningsdifferanser			- 2 693		- 2 693
Akkumulerte nedskrivninger 31.12.		563	45 700		46 263
Balanseført verdi 31.12.	**1 385**	**15 490**	**402 871**	**593 969**	**1 013 715**

Endringer i 2012:

I 2012 har Ferd (gjennom Swix) kjøpt Norrwin AB og Original Teamwear AS med regnskapsført virkning fra 1. januar 2012. Oppkjøpene har medført en økning i immaterielle eiendeler (varemerker og patenter) på totalt 37,6 millioner kroner (se note 7), i tillegg til goodwill på en drøy million. Kostpris for aksjene i Norrwin AB utgjorde 66,8 millioner kroner, mens aksjene i Original Teamwear AS er kjøpt i to omganger. Original var tilknyttet selskap med bokført verdi på 8,8 millioner kroner ved inngangen til 2012, og i tillegg er det betalt 28,4 millioner kroner i 2012. Selskapene har påvirket Ferds konsernregnskap med 142 millioner i omsetning og 10 millioner i resultat før skatt i 2012.

Ferd har i 2012 (gjennom Mestergruppen) kjøpt Alf Valde AS med regnskapsmessig virkning fra 1. juli 2012. Oppkjøpet har gitt Ferd en økt goodwill på 16 millioner kroner. Kostpris for aksjene utgjorde 23 millioner kroner. Alf Valde inngår i Ferds konsernregnskap med 33 millioner kroner i omsetning og 2 millioner kroner i resultat før skatt i 2012.

Oppkjøpsanalysene på Mestergruppen og Telecomputing (oppkjøp i 2011) er i 2012 marginalt endret. Endringene har medført at goodwill er redusert med 28 millioner kroner, mens kunderelasjoner har økt med 20 millioner kroner (se note 7).

Nedskrivningstester for goodwill:

Goodwill allokeres til konsernets kontantgenererende enheter og testes for verdifall årlig, eller oftere hvis det er indikatorer på at beløpene kan ha vært utsatt for verdifall. Testing for verdifall innebærer fastsettelse av gjenvinnbart beløp for den kontantgenererende enheten. Gjenvinnbart beløp blir fastsatt ved å neddiskontere forventede kontantstrømmer, basert på den kontantgenererende enhetens forretningsplaner. Diskonteringsrente benyttet på de fremtidige kontantstrømmene er basert på konsernets vektede gjennomsnittlige kapitalkostnad (WACC), tilpasset markedets oppfatning av risikoforhold for de enkelte kontantstrømsgenererende enheter. Vekstrater er benyttet for å fremskrive kontantstrømmer utover periodene dekket av forretningsplanene.

Kontantgenererende enheter:

Goodwillpostene som er spesifisert over knytter seg hovedsakelig til konsernselskapene Elopak, Telecomputing og to mindre goodwillposter i underkonsernene Swix og Mestergruppen. I tillegg har det kommet til ca 386 millioner kroner i goodwill ved oppkjøpet av Servi i 2013.

Goodwill vedrørende Elopak er allokert til den kontantgenererende enheten Europa, som består av Elopaks europeiske markeder samt den interne produksjons- og forsyningsorganisasjonen. Denne goodwillposten har en bokført verdi på 456 millioner kroner pr. 31.12.2013. Begrunnelsen for å definere Europa som kontantgenererende enhet er dynamikken i det europeiske markedet. Trenden er at kunder slår seg sammen og lett har tilgang på tilbudet i hele Europa. Elopak tilpasser seg kundene ved å fordele produksjon av kartonger for de ulike markedene i henhold til optimal produksjonseffektivitet i Europa. Historiske geografiske kriterier for produksjon og etterspørsel fra kunder er ikke lenger så fremtrengende. Som følge av utviklingen, vil splitten av marginer langs Elopaks verdikjede kunne endres fra et år til et annet, hvilket fører til at samlet europeisk virksomhet blir den beste indikatoren for å vurdere om verdien av goodwill er intakt.

Goodwill tilknyttet Telecomputing knytter seg til Telecomputings virksomhet i Norge og Sverige. Goodwillen har en bokført verdi på 594 millioner kroner per 31.12.2013. Telecomputing er for nedskrivningsformål vurdert som én kontantgenererende enhet som følge av likeartet virksomhet.

Goodwill i Mestergruppen er tilknyttet oppkjøpet av Alf Valde gjennomført i 2012. Goodwillen utgjør 15 millioner kroner og vurderes som en egen separat kontantgenererende enhet ved testing for verdifall. Goodwillen er marginalt justert i 2013 som følge av oppdatert merverdianalyse.

Goodwill i Swix er knyttet til oppkjøpet av Norrwin AB, med merkevaren Lundhags i Sverige i 2012. Goodwillen utgjør en drøy million per 31.12.13. Norrwin har i tillegg å produsere og selge Lundhags-produkter overtatt som Swix' distributør i det svenske markedet, og selskapet er således svært integrert i Swix' virksomhet. For nedskrivningsformål vurderes derfor Norrwin sammen med Swix forøvrig som en felles kontantgenererende enhet.

Goodwill identifisert ved oppkjøpet av Servi, gjennomført i 2013, er allokert til Servi samlet som kontantgenererende enhet. Dette skyldes Servis samordnede og velintegrerte virksomhet. Goodwillen er ikke testet for verdifall i 2013.

Verdifalltest og forutsetninger lagt til grunn:

Gjennvinnbart beløp for den kontantgenererende enheten, beregnes basert på nåverdiberegning av forventede kontantstrømmer. Kontantstrømmene som legges til grunn for verdifalltesten er basert på forutsetninger om fremtidige salgsvolum, utsalgspriser og direkte kostnader. Disse forutsetningene baseres på historisk erfaring fra markedet, vedtatte budsjetter og konsernets forventninger om endringer i markedet. Ved gjennomføring av verdifallstest er konsernets forventninger at det ikke vil være vesentlige endringer i dagens handelsnivå, slik at forventet kontantstrøm i stor grad er en videreføring av observerte trender.

Fastsatt kontantstrøm neddiskonteres med diskonteringsrente. Benyttet diskonteringsrente og andre forutsetninger er vist nedenfor.

Beregnet gjennvinnbart beløp i verdifallstestene er positive, og basert på testene konkluderes det med at det ikke foreligger verdifall som vil medføre nedskrivning i 2013. Usikkerheten forbundet med forutsetningene testingen for verdifall bygger på er belyst gjennom sensitivitetsanalyser. Konklusjonene er testet for endringer i diskonteringssatsen og vekstratene. Sensitivitetsanalysene viser robuste konklusjoner for testingen for verdifall.

Nærmere beskrivelse av forutsetninger benyttet:

	Diskonteringsrente etter skatt (WACC)		Diskonteringsrente før skatt		Vekst rate år 2–5		Langsiktig vekstrate	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Elopak Europa	4,9 %	4,5 %	6,9 %	6,3 %	2,0 %	2,0 %	0,0 %	0,0 %
Seco Invest	5,8 %	5,8 %	6,5 %	6,5 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %
Alf Valde	8,9 %		12,0 %		2,5 %		2,5 %	
Lundhags	7,5 %		10,0 %		2,5 %		2,5 %	

Diskonteringsrenten reflekterer markedets vurdering av risiko knyttet til den kontantgenererende enheten. Diskonteringsrenten er fastsatt basert på gjennomsnittlig vektet kapitalavkastningskrav for bransjen. Denne satsen er ytterligere justert for å reflektere spesifikke risikoforhold knyttet til den kontantgenererende enheten som ikke er reflektert i kontantstrømmene.

Gjennomsnittlig vekstrate er i perioden 2 til 5 år basert på Ferds forventninger om markedsutviklingen som virksomheten opererer i. Ferd benytter en stabil vekstrate for å ekstrapolere kontantstrømmer utover 5 år.

EBITDA representerer driftsmargin før avskrivinger, og er estimert basert på forventet fremtidig utvikling i markedet. Kommiterte effektivitetsprogrammer for driften er hensyntatt. Endringer i utfallet for disse initiativene kan påvirke fremtidig estimerte EBITDA.

Det er tatt hensyn til investeringskostnader nødvendig for å møte forventet vekst i inntektene. Basert på ledelsens vurderinger, inkluderer ikke estimerte investeringskostnader investeringer som forbedrer den nåværende ytelsen til eiendeler. De relaterte kontantstrømmer har blitt behandlet tilsvarende.

NOTE 9 **VARIGE DRIFTSMIDLER**

2013

Beløp i NOK 1 000	**Bygninger og tomter**	**Maskiner og anlegg**	**Driftsløsøre og inventar**	**Sum**
Anskaffelseskost 01.01.	410 487	3 697 636	230 510	4 338 633
Tilgang	208 482	541 726	23 866	774 074
Avgang	- 7 356	- 147 103	- 29 856	- 184 315
Valutaomregningsdifferanser	40 848	411 503	55 238	507 589
Anskaffelseskost 31.12.	652 461	4 503 762	279 758	5 435 981
Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01.	248 148	2 505 978	188 472	2 942 598
Akkumulerte avskrivninger oppkjøp	10 926	30 426	3 521	44 873
Årets avskrivninger	17 158	290 586	22 343	330 087
Årets nedskrivninger		3 616		3 616
Avgang avskrivninger	- 2 235	- 135 272	- 19 538	- 157 045
Valutaomregningsdifferanser	28 380	295 551	32 853	356 784
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12.	302 377	2 990 885	227 651	3 520 913
Akkumulerte nedskrivninger 31.12.	2 288	33 455	268	36 011
Balanseført verdi 31.12.	**350 084**	**1 512 877**	**52 107**	**1 915 068**
Antatt økonomisk levetid på avskrivbare driftsmidler	5-50 år	5-15 år	3-13 år	
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	Lineær	

2012

Beløp i NOK 1 000	**Bygninger og tomter**	**Maskiner og anlegg**	**Driftsløsøre og inventar**	**Sum**
Anskaffelseskost 01.01.	416 174	3 699 376	230 081	4 345 631
Tilgang	34 771	361 125	15 204	411 100
Avgang	- 24 756	- 211 006	- 8 528	- 244 290
Valutaomregningsdifferanser	- 15 702	- 151 859	- 6 247	- 173 808
Anskaffelseskost 31.12.	410 487	3 697 636	230 510	4 338 633
Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01.	262 631	2 462 125	179 288	2 904 044
Akkumulerte avskrivninger oppkjøp				
Årets avskrivninger	13 937	303 885	20 849	338 671
Årets nedskrivninger		2 394	4	2 398
Avgang avskrivninger	- 17 427	- 158 558	- 6 605	- 182 590
Valutaomregningsdifferanser	- 10 993	- 103 868	- 5 064	- 119 925
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12.	248 148	2 505 978	188 472	2 942 598
Akkumulerte nedskrivninger 31.12.	2 100	26 462	238	28 800
Balanseført verdi 31.12.	**162 339**	**1 191 658**	**42 038**	**1 396 035**
Antatt økonomisk levetid på avskrivbare driftsmidler	5-50 år	5-15 år	3-13 år	
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	Lineær	

NOTE 10 **ANDRE DRIFTSKOSTNADER**

Beløp i NOK 1 000	**2013**	**2012**
Salgs- og administrasjonskostnader	205 906	164 519
Leie av bygninger o.l.	249 407	213 686
Reisekostnader	153 365	139 040
Tap og endring i nedskrivning for verdifall kundefordringer	28 052	16 362
Honorarer til revisor, advokater, konsulenter	182 866	130 080
Andre kostnader	328 996	425 750
Sum	**1 148 592**	**1 089 437**

NOTE 11 KOSTNADSFØRTE HONORAR TIL REVISORER

Revisjons- og rådgivningsselskapet Ernst og Young AS er Ferds konsernrevisor. Enkelte mindre selskaper i konsernet revideres av andre revisjonsselskaper.

Beløp i NOK 1 000	**Revisjonshonorar**	**Andre attestasjons-tjenester**	**Skattemessige tjenester**	**Andre tjenester utenfor revisjon**	**Sum**
2013					
Ernst & Young	10 598	435	3 508	2 893	17 434
Andre	1 340	461	886	227	2 914
Sum	**11 938**	**896**	**4 394**	**3 120**	**20 348**
2012					
Ernst & Young	8 891	451	790	2 271	12 403
Andre	471	17	74	11	573
Sum	**9 362**	**468**	**864**	**2 282**	**12 976**

Honorar er oppgitt eks mva.

Andre tjenester utenfor revisjon er i hovedsak due diligence tjenester. Alle beløp er eks mva.

NOTE 12 **INVESTERINGER ETTER EGENKAPITALMETODEN**

Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter er i Ferd sitt konsernregnskap innregnet i henhold til egenkapitalmetoden.

For spesifikasjon av selskaper og eierandel henvises det til oppstilling av investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter i note 20.

2013

Beløp i NOK 1 000	Al-Obeikan Elopak factory for Packaging Co	Lala Elopak S.A. de C.V.	Tiedemanns-byen DA	Harbert European Real Estate Fund II	Harbert European Real Estate Fund III	Andre	Sum
Eier- og stemmeandel	49%	49%	50%	26%	22%		
Anskaffelseskost 1.1	54 100	153 093	106 768	112 002	51 141	101 074	578 177
Andel av resultat 1.1	76 742	100 900	8 973	54 093	11 052	- 5 721	246 039
Akkumulert nedskrivning av goodwill 1.1	- 12 600					- 1 085	- 13 685
Overføring fra selskapet	- 29 879	- 84 963		- 13 342		- 5 865	- 134 049
Omregningsdifferanser/elimineringer	- 30 016	- 29 406		- 3 053	- 293	- 14 394	- 77 162
Balanseført verdi 01.01	**58 347**	**139 624**	**115 741**	**149 700**	**61 900**	**74 009**	**599 321**
Tilgang i løpet av året	4 225	11 958			44 833	4 338	65 354
Avgang i løpet av året						- 8	- 8
Salg i løpet av året							
Andel av årets resultat	6 132	17 086	14 029	28 884	11 184	6 346	83 661
Nedskrivning av goodwill						- 497	- 497
Overføringer fra selskapet		- 13 915	- 12 765	- 50 484	- 23 517		- 100 681
Føringer direkte mot egenkapitalen	- 1 333	- 184					- 1 517
Omregningsdifferanser/elimineringer	1 550	1 556				- 1 572	1 534
Balanseført verdi 31.12	**68 921**	**156 125**	**117 005**	**128 100**	**94 400**	**82 616**	**647 167**

2012

Beløp i NOK 1 000	Al-Obeikan Elopak factory for Packaging Co	Elopak South Africa Ltd	Lala Elopak S.A. de C.V.	Tiedemanns-byen DA	Harbert European Real Estate Fund II	Harbert European Real Estate Fund III	Andre	Sum
Eier- og stemmeandel	49%	50%	49%	50%	26%	22%		
Anskaffelseskost 1.1	54 100	25 692	153 093	106 768	133 253	44 000	111 910	628 815
Andel av resultat 1.1	62 782	55 316	83 685	2 332	37 020	4 721	- 3 106	242 750
Akkumulert nedskrivning av goodwill 1.1	- 12 600	- 2 200					- 1 085	- 15 885
Overføring fra selskapet	- 15 308	- 26 029	- 61 827		- 13 342		- 5 865	- 122 371
Omregningsdifferanser/elimineringer	- 21 143	- 11 918	- 28 348		- 3 053	- 293	- 11 551	- 76 306
Balanseført verdi 01.01	**67 831**	**40 861**	**146 603**	**109 100**	**153 877**	**48 428**	**90 303**	**657 004**
Tilgang i løpet av året						35 664	14 464	50 128
Avgang i løpet av året		- 41 373			- 21 251	- 28 523	- 25 300	- 116 447
Salg i løpet av året								
Andel av årets resultat *)	13 960	5 599	17 215	6 641	17 074	6 331	- 2 615	64 204
Nedskrivning av goodwill								
Overføringer fra selskapet	- 14 571		- 23 136					- 37 707
Føringer direkte mot egenkapitalen								
Omregningsdifferanser/elimineringer	- 8 873	- 5 087	- 1 058				- 2 843	- 17 861
Balanseført verdi 31.12	**58 347**		**139 624**	**115 741**	**149 700**	**61 900**	**74 009**	**599 321**

*) Gevinst ved salg av Elopak South Africa Ltd utgjør 22 806.

Oppstillingen nedenfor viser en oversikt over finansiell informasjon knyttet til Ferds største investeringer i tilknyttede selskap og felleskontrollerte virksomheter på 100 prosent basis. Oppgitte tall representerer regnskapsåret 2013. Tallene er ikke revidert.

Beløp i NOK 1 000	Al-Obeikan Elopak factory for Packaging Co	Lala Elopak S.A. de C.V.	Tiedemanns-byen DA	Harbert European Real Estate Fund II	Harbert European Real Estate Fund III
Driftsinntekt	177 006	240 603	245 798	10 138	25 856
Driftsresultat	10 395	27 913	38 880	3 025	- 17 403
Resultat etter skatt og minoritet	6 053	18 353	28 914	65 115	129 195
Sum eiendeler	147 773	183 808	403 929	524 894	1 038 887
Sum gjeld	94 064	64 854	169 921	670	5 378

Eierandel, transaksjoner og mellomværende med selskap behandlet etter egenkapitalmetoden

Beløp i NOK 1 000	Eierandel/ Stemmeandel 2013	Salg fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet til Ferd 2013	2012	Ferds kortsiktige fordringer / (gjeld) netto mot tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet 2013	2012	Ferds garantier for tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet 2013	2012
Al-Obeikan Elopak factory for Packaging Co	49,0 %			129	26 992	115 268	105 642
Boreal GmbH	20,0 %						
Elocap Ltd.	50,0 %	253 820	94 249	- 8 513	- 8 419		
Frogn Næringspark AS	50,0 %						
Harbert European Real Estate Fund II	26,0 %						
Harbert European Real Estate Fund III	22,0 %						
Hunstad Sør Tomteselskap AS	31,6 %	425					
Impresora Del Yaque	51,0 %	2 498			23 488		
Kråkeland Hytteservice AS	33,5 %						
Lala Elopak S.A. de C.V.	49,0 %	20 487	20 182	2 235	2 659		
Lofoten Tomteselskap AS	35,0 %	32					
Madla Byutvikling AS	33,3 %						
Siriskjær AS	50,0 %						
Solheim Byutviklingselskap AS	33,1 %						
Sporafjell Utviklingsselskap AS	50,0 %						
Tastarustå Byutvikling AS	33,3 %						
Tiedemannsbyen DA	50,0 %						
Sum		**277 262**	**114 431**	**- 6 149**	**44 720**	**115 268**	**105 642**

NOTE 13	SPESIFIKASJON AV FINANSINNTEKTER OG FINANSKOSTNADER		
Finansinntekter			
Beløp i NOK 1 000		**2013**	**2012**
Renteinntekter fra bankinnskudd		190 601	78 598
Renteinntekter fra nærstående parter		11 453	63 794
Andre renteinntekter		1 032	23 893
Agio og andre finansinntekter		485 438	66 311
Sum		**688 524**	**232 597**
Finanskostnader			
Beløp i NOK 1 000		**2013**	**2012**
Rentekostnader til kredittinstitusjoner		266 069	210 701
Rentekostnader til nærstående parter		35 797	17 658
Andre rentekostnader		48 467	82 594
Disagio og andre finanskostnader		677 102	264 092
Sum		**1 027 435**	**575 046**
Ingen av disse finanspostene er resultat fra finansielle instrumenter målt etter virkelig verdi.			

NOTE 14 **SKATTER**

Skattekostnad består av

Beløp i NOK 1 000	2013	2012
Betalbar skatt av årets overskudd		
Årets betalbare skatt	185 767	138 917
Justering tidligere perioder	26 804	8 826
Sum betalbar skatt	**212 571**	**147 743**
Kostnad ved utsatt skatt		
Årets resultatførte endring i utsatt skatt	49 067	34 990
Virkning av endring i skattesats og skatt tidligere år	5 788	3 881
Sum utsatt skatt	**54 855**	**38 872**
Skattekostnad	**267 426**	**186 615**

Betalbar skatt i balansen

Beløp i NOK 1 000	2013	2012
Årets betalbare skatt	185 767	138 917
Skatt på avgitt konsernbidrag	- 7 000	
Skattegjeld fra tidligere år	84 290	9 121
Innbetalt forhåndsskatt	- 89 170	- 44 224
Omregningsdifferanser	- 6 838	
Betalbar skatt	**167 049**	**103 814**

Avstemming fra nominell til effektiv skattesats

Beløp i NOK 1 000	2013	2012
Resultat før skattekostnad	2 942 821	3 612 680
Forventet skattekostnad etter nominell skattesats (28%)	823 990	1 011 550
Underskudd og andre fradrag uten nettoeffekt på skatt	- 1 806	7 039
Verdijustering utsatt skattefordel		
Amortisering goodwill		
Ikke skattepliktige netto inntekter fra verdipapirer	- 556 833	- 810 164
Andre ikke skattepliktige inntekter, herunder verdiendring investeringseiendom	- 40 876	- 26 049
Justering tidligere perioder	32 593	12 707
Skatteeffekten av andre permanente forskjeller	10 358	- 8 469
Skattekostnad	**267 426**	**186 615**
Effektiv skattesats	**9,1 %**	**5,2 %**

Skatt innregnet direkte i egenkapitalen

Beløp i NOK 1 000	2013	2012
Aktuarmessige tap på pensjonsforpliktelser	- 3 627	959
Kontantstrømsikring	- 1 023	2 378
Sum skatt innregnet i totalresultat	**- 4 650**	**3 337**

Utsatt skattefordel og utsatt skatt

Beløp i NOK 1 000	2013	2012
Varer	14 335	21 414
Fordringer	8 416	6 678
Aksjer og andeler	- 186 533	10 636
Andre forskjeller	13 714	32 266
Varige driftsmidler	- 47 183	- 153 123
Immaterielle eiendeler	- 146 318	- 128 457
Netto pensjoner	46 635	65 931
Skattemessig fremførbare underskudd	311 775	190 785
Sum	**14 841**	**46 130**
Nedvurdering av utsatt skattefordel	- 243 927	- 233 373
Netto balanseført verdi 31.12 av utsatt skattefordel (+) / skatteforpliktelse (-)	**- 229 086**	**- 187 243**

Balanseført utsatt skattefordel vurderes ved hver balansedag og nedskrives i den grad det ikke lengre er sannsynlig at skattefordelen kan utnyttes mot skattepliktig inntekt.

Utsatt skattefordel og -forpliktelse måles basert på forventede skattesatser i den perioden forpliktelsen skal gjøres opp eller eiendelen skal realiseres, som følge av vedtatte eller tilnærmet vedtatte skattesatser og -lover på balansedagen.

Brutto skattemessig fremførbare underskudd

Beløp i NOK 1 000	2013
2013	9 632
2014	14 071
2015	15 675
Etter 2015	286 394
Uten tidsbegrensning	909 369
Sum skattemessig fremførbare underskudd	**1 235 141**

Endring i netto balanseført utsatt skatt

Beløp i NOK 1 000	2013	2012
Netto balanseført verdi 1. januar	- 187 243	- 174 885
Omregningsdifferanser	3 592	- 1 529
Kjøp og salg av datterselskap	14 070	- 30 464
Resultatført i perioden	- 54 855	- 38 872
Skatt ført mot totalresultatet	- 4 650	3 337
Andre endringer *		55 170
Netto balanseført verdi 31.12	**- 229 086**	**- 187 243**

*) Andre endringer vedrører hovedsakelig implementeringseffekter, skatteeffekt av interngevinst og korrigeringer tidligere års feil.

NOTE 15	AKSJER OG ANDELER I ANDRE SELSKAPER MED EIERANDEL OVER 10 %	
	Forretningskontor	**Eierandel**
Datterselskap		
Elopak AS med datterselskaper	Røyken	100,0 %
FC Well Invest AS	Bærum	100,0 %
FC-Invest AS med datterselskaper (Telecomputing)	Bærum	100,0 %
Ferd Aibel Holding AS	Bærum	100,0 %
1912 Top Holding AS med datterselskaper (Servi Gruppen)	Bærum	100,0 %
Ferd Eiendom AS med datterselskaper	Bærum	100,0 %
Ferd Malta Holdings Ltd	Malta	100,0 %
Ferd MG Holding AS med datterselskaper (Mestergruppen)	Bærum	96,6 %
Ferd Sosiale Entreprenører AS	Bærum	100,0 %
Norse Crown Company Ltd. AS	Bærum	100,0 %
Swix Sport AS med datterselskaper	Oslo	100,0 %
Felleskontrollert virksomhet		
Impresora del Yaque	Den Dominikanske Republikk	51,0 %
Elocap Ltd	Israel	50,0 %
Frogn Næringspark AS	Trondheim	50,0 %
Tilknyttede selskaper		
Al-Obeikan Elopak factory for Packaging Co	Saudi-Arabia	49,0 %
Lala Elopak S.A. de C.V.	Mexico	49,0 %
Harbert European Real Estate Fund II	London	25,9 %
Harbert European Real Estate Fund III	London	22,2 %
Tiedemannsbyen DA	Oslo	50,0 %
Lofoten Tomteselskap AS	Bodø	35,0 %
Hunstad Sør Tomteselskap AS	Bodø	31,6 %
Tastarustå Byutvikling AS	Stavanger	33,3 %
Madla Byutvikling AS	Stavanger	33,3 %
Boreal GmbH	Tyskland	20,0 %
Solheim Byutviklingselskap AS	Stavanger	33,3 %
Kråkeland Hytteservice AS	Sirdal	33,5 %
Anleggsaksjer og andeler > 10 % eierandel		
Herkules Capital I AS		40,0 %
Omløpsaksjer og andeler > 10 % eierandel		
Aibel Holding I AS		49,0 %
ARKeX Ltd		18,2 %
CF Engine AS		37,9 %
Energy Ventures AS		31,8 %
Energy Ventures IS		19,1 %
Energy Ventures II AS		26,0 %
Energy Ventures II KS		22,1 %
Energy Ventures III AS		25,0 %
Energy Ventures III GP LP		25,0 %
Energy Ventures III LP		18,7 %
Eniram Ltd		27,6 %
Herkules Private Equity Fund I (GP-I) Ltd		40,0 %
Herkules Private Equity Fund I (GP-II) Ltd		40,0 %
Herkules Private Equity Fund I (LP-I) Limited		76,1 %
Herkules Private Equity Fund II (GP-I) Ltd		40,0 %
Herkules Private Equity Fund II (GP-II) Ltd		40,0 %
Herkules Private Equity Fund II (LP-I) Limited		74,5 %
Herkules Private Equity Fund III (GP-I) Ltd		4,2 %
Herkules Private Equity Fund III (GP-II) Ltd		4,2 %
Herkules Private Equity Fund III (LP-I) Limited		25,1 %
Intera Fund I		12,0 %
Interwell AS		34,0 %
Marical Inc		22,4 %
Napatech AS		22,3 %
NMI AS		12,5 %
NMI Fund III		31,3 %
NMI Global		12,5 %
NMI Frontier		12,5 %
NRP Fleetfinance IV D.I.S		20,0 %
SPV Herkules II LP		81,5 %
Streaming Media AS		17,2 %
Vensafe ASA		23,1 %

NOTE 16 **INVESTERINGSEIENDOM**

Investeringseiendom

Beløp i NOK 1 000	**2013**	**2012**
Balanseført verdi 1.1.	1 981 853	1 514 927
Tilgang ved kjøp	640 189	65 136
Tilgang ved påkostning	1 219	65 418
Avgang	- 814 807	- 6 963
Netto verdiendring av investeringseiendom	20 463	343 335
Balanseført verdi 31.12.	**1 828 917**	**1 981 853**

Inntekter fra investeringseiendom

Beløp i NOK 1 000	**2013**	**2012**
Leieinntekt fra eiendommer	92 071	98 850
Direkte eiendomsrelaterte kostnader	- 11 449	- 6 472
Netto verdiendring investeringseiendommer	20 463	343 335
Sum	**101 085**	**435 713**

Beregning av virkelig verdi av investeringseiendom

Investeringseiendommene vurderes til virkelig verdi. Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan omsettes for i en transaksjon mellom velinformerte, frivillige parter. Ved fastsettelse av markedsleie og avkastningskrav sees det hen til markedspriser.

Alle konsernets utleieeiendommer verdsettes årlig basert på kontantstrømsmodeller. Fremtidige kontantstrømmer beregnes fra inngåtte leiekontrakter, samt fremtidig kontantstrøm basert på en forventet markedsleie. Det er ikke innhentet verdsettelser fra eksterne på utleieeiendommene. Andre investeringseiendommer enn utleieeiendommer, primært tomter til eiendomsutvikling og boligprosjekter, verdsettes basert på takst. Se note 2 for en nærmere beskrivelse av forutsetninger som er benyttet ved beregning av virkelig verdi.

NOTE 17 **PENSJONSKOSTNADER OG -FORPLIKTELSER**

KONSERNETS PENSJONSORDNINGER

Konsernets selskaper har etablert pensjonsordninger i samsvar med lokale lover. Ansatte i konsernets selskaper i Norge deltar i ytelsesbaserte eller innskuddsbaserte pensjonsordninger som tilfredsstiller krav til obligatorisk tjenestepensjon.

Ytelsesbaserte pensjonsordninger

Ytelsesbaserte pensjonsordninger gir de ansatte rett til bestemte fremtidige pensjonsytelser. Konsernets netto forpliktelse med hensyn på ytelsesbaserte pensjonsordninger er beregnet separat for hver pensjonsordning. Forpliktelsen er et estimat for fremtidige ytelser som ansatte har opptjent basert på antall opptjeningsår og lønnsnivået ved pensjonsalder. Ytelsene neddiskonteres til nåverdi og balanseført forpliktelse reduseres med virkelig verdi av pensjonsmidler for fondsbaserte pensjonsordninger. Endring i forutsetninger, medlemsbestand og avvik mellom estimert og faktisk lønnsøkning og avkastning på midler medfører aktuarielle gevinster og tap. Aktuarmessige gevinster og tap, samt gevinster og tap som følge av avkortning eller avslutning av pensjonsordninger innregnes umiddelbart i totalresultatet.

De ytelsesbaserte pensjonsordningene består av kollektive ordninger samt enkelte tilleggsordninger som blant annet omfatter ansatte med pensjonsgrunnlag over 12 G og AFP. Ferd AS har for lønn over 12 G etablert en pensjonsordning som innebærer at de ansatte opptjener en pensjonsrettighet hvert år. Samtidig med etableringen ble ordningen lukket for nyansatte. Rettigheten består av en andel av lønnen over 12 G, samt en avkastningskomponent som avhenger av den ansattes valgte risikoprofil. Pensjonsordningen har mange fellestrekk med en innskuddsordning, men ettersom Ferd ikke gjennomfører løpende utbetalinger til et fond, men har valgt å sitte med avkastningsrisikoen selv, skal ordningen regnskapsmessig klassifiseres som en ytelseseordning. Ferd har innregnet forpliktelsen som en pensjonsforpliktelse og kostnadsfører de løpende innskuddene og den løpende avkastningen etter hvert som de pådras. Forpliktelsen er ikke neddiskontert.

Innskuddsbaserte pensjonsordninger

Ved innskuddsbaserte pensjonsordninger begrenser konsernets forpliktelser seg til å innbetale spesifikke innskudd. Forpliktelser til å yte innskudd til innskuddsbaserte pensjonsordninger innregnes som kostnader i resultatregnskapet når de ansatte har ytt tjenester som gir dem rett til innskuddet.

Andre langsiktige ytelser som følge av tjeneste

Ferd har i tillegg til pensjonsordningene beskrevet over forpliktelser knyttet til fremtidige helseytelser for enkelte grupper av ansatte i USA.

ØKONOMISKE FORUTSETNINGER

Ferd har ytelsesordninger i flere land med varierende økonomiske forhold som vil påvirke forutsetningene som legges til grunn ved beregning av pensjonsforpliktelser. Fastsettelsen av parametre er tilpasset forhold i det enkelte land. Diskonteringsrenten fastsettes som et veid gjennomsnitt av avkastningen på balansedagen på minst AA-ratede selskapsobligasjoner, eller statsobligasjoner i de tilfeller hvor det ikke er noe marked for AA-ratede selskapsobligasjoner. Det er benyttet statsobligasjonsrenten for norske ordninger. I den grad obligasjonen ikke har samme forfallstid som forpliktelsen, justeres diskonteringsrenten. Som aktuarmessige forutsetninger for demografiske faktorer og avgang er vanlige benyttede forutsetninger innen forsikring lagt til grunn. Fremtidig dødelighet er basert på statistikk og dødelighetstabeller (K2013).

Fra 2013 behandles pensjonsforpliktelsene fratrukket pensjonsmidlene netto. Netto pensjonsforpliktelse diskonteres, som innebærer at avkastningen (som tidligere var en viktig økonomisk forutsetning) ikke lenger er relevant.

Økonomiske forutsetninger i norske selskaper per 31. desember

	2013	2012
Diskonteringsrente	3,30%	2,20%
Forventet lønnsvekst	0-3,75%	0-3,25%
Fremtidig forventet pensjonsregulering	1,75%	1,75%
Forventet regulering av G	3,50%	3,00%

Intervall for øknomiske forutsetninger i utenlandske selskaper per 31. desember

	2013	2012
Diskonteringsrente	2.00 - 4.10	2.00 - 4.15
Forventet lønnsvekst	0.00 - 1.00	0.00 - 1.00
Fremtidig forventet pensjonsregulering	0.00 - 0,60	0.00 - 0.55

PENSJONSFORPLIKTELSER

Avstemming av netto pensjonsforpliktelse mot balanse

Beløp i NOK 1 000	2013	2012
Pensjonsforpliktelse for ytelsesbaserte pensjonsordninger	- 146 973	- 211 528
Pensjonsfordringer for ytelsesbaserte pensjonsordninger	9 805	9 505
Sum ytelsesbasert forpliktelse som er innregnet i konsernets balanse	**- 137 168**	**- 202 023**

YTELSESBASERTE PENSJONSORDNINGER

Spesifikasjon av innregnet forpliktelse

Beløp i NOK 1 000	2013	2012
Nåverdi av ikke-fondsbaserte pensjonsforpliktelser	- 51 737	- 69 469
Nåverdi av helt eller delvis fondsbaserte pensjonsforpliktelser	- 617 516	- 469 621
Sum nåverdi av ytelsesbaserte pensjonsforpliktelser	- 669 253	- 539 091
Virkelig verdi av pensjonsmidler	532 085	337 068
Sum ytelsesbasert forpliktelse som er innregnet i konsernets balanse	**- 137 168**	**- 202 023**

Bevegelse i forpliktelse for ytelsesbaserte pensjonsordninger

Beløp i NOK 1 000	2013	2012
Forpliktelse for ytelsesbaserte pensjonsordninger per 01.01	539 091	681 653
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	25 031	24 635
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	23 286	20 487
Demografiske estimatavvik på pensjonsforpliktelsen	28 063	
Økonomiske estimatavvik på pensjonsforpliktelsen	- 40 622	12 768
Oppgjør pensjonsordinger	- 42 097	- 17 936
Avkorting av pensjonsordninger	- 48 907	115
Planendringer		- 32 370
Endring i pensjonsforpliktelsen ved kjøp/salg av datterselskap	191 228	
Utbetalte ytelser	- 40 255	- 128 361
Arbeidsgiveravgift	1 148	113
Valutaeffekt av utenlandske pensjonsplaner	33 287	- 22 015
Forpliktelser for ytelsesbaserte pensjonsordninger per 31.12.	**669 253**	**539 091**

Forventet utbetaling av pensjonsforpliktelsene

Beløp i NOK 1 000	2013
Ytelsespensjon som forventes å forfalle år 1-5	222 144
Ytelsespensjon som forventes å forfalle år 6-10	194 134
Ytelsespensjon som forventes å forfalle år 11-20	191 241
Ytelsespensjon som forventes å forfalle år 21-30	50 144
Ytelsespensjon som forventes å forfalle etter år 30	11 589
Total ytelsespensjon til forfall	**669 253**

Bevegelse i virkelig verdi på pensjonsmidler for ytelsesbaserte pensjonsordninger

Beløp i NOK 1 000	2013	2012
Virkelig verdi på pensjonsmidler per 01.01.	337 068	442 221
Forventet avkastning på pensjonsmidler	15 976	14 725
Økonomiske estimatavvik på pensjonsmidlene	26 251	- 14 791
Bidrag fra arbeidsgiver	34 826	22 212
Administrasjonskostnader	- 1 681	- 645
Tilskudd fra ansatte		2 838
Økning i pensjonsmidler ved kjøp av datterselskaper	157 744	
Oppgjør	- 32 021	
Utbetalte ytelser	- 34 896	- 114 239
Valutaeffekt av utenlandske pensjonsplaner	28 818	- 15 253
Virkelig verdi på pensjonsmidler per 31.12.	**532 085**	**337 068**

Pensjonsmidler innbefatter følgende

Beløp i NOK 1 000	Hvorav aktivt marked:	2013	2012
Egenkapitalinstrumenter	93 007	100 459	54 630
Statsobligasjoner	107 682	180 650	92 454
Bedriftsobligasjoner	18 045	78 653	46 227
Andre gjeldsinstrumenter, herunder strukturert gjeld		57 814	41 604
Eiendomsinvesteringer	991	35 899	34 670
Bankinnskudd	13 713	21 415	16 179
Andre eiendeler	55 653	57 195	51 303
Sum pensjonsmidler	**289 090**	**532 085**	**337 068**

Estimatavvik innregnet i totalresultat

Beløp i NOK 1 000	2013	2012
Årets estimatavvik på pensjonsforpliktelsen (ytelsesbaserte ordninger)	12 559	12 768
Årets estimatavvik på pensjonsmidler (ytelsesbaserte ordninger)	26 251	14 791
Netto resultatført estimatavvik for ytelsesbaserte ordninger	**38 810**	**27 559**

PENSJONSKOSTNADER

Beløp i NOK 1 000	2013	2012
Ytelsesbaserte pensjonsordninger	- 24 824	- 8 344
Innskuddsbaserte pensjonsordninger	100 442	85 028
Førtidspensjonsordninger og øvrige ordninger		- 927
Sum pensjonskostnader inkludert i årets lønnskostnad	**75 618**	**75 757**

PENSJONSKOSTNADER YTELSESBASERTE PENSJONSORDNINGER

Pensjonskostnad innregnet i resultatregnskap

Beløp i NOK 1 000	2013	2012
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	25 031	24 635
Tilskudd fra ansatte		- 2 838
Avkorting av pensjonsordninger og planendringer	- 52 684	- 32 255
Arbeidsgiveravgift	1 148	113
Administrasjonskostnader	1 681	1 999
Sum pensjonskostnader fra ytelsesordninger innregnet i lønnskostnader	**- 24 824**	**- 8 344**
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	23 286	20 487
Forventet avkastning på pensjonsmidler	- 15 976	- 14 725
Sum pensjonskostnader fra ytelsesordninger innregnet i finanskostnader	**7 310**	**5 762**

NOTE 18 **VARER**

2013

Beløp i NOK 1 000	**Råvarer**	**Varer under tilvirkning**	**Ferdigvarer**	**Sum varer**
Kostpris 31.12.	447 337	643 456	1 105 324	2 196 117
Ukurans per 01.01.	13 017	1 280	126 027	140 324
Nedskrivning	3 843		36 307	40 150
Reversert nedskrivning	- 8 600	- 1 280	- 52 678	- 62 558
Valutaomregning	1 268		12 935	14 203
Ukurans per 31.12.	9 528		122 591	132 119
Balanseført verdi 31.12.	**437 809**	**643 456**	**982 733**	**2 063 998**

2012

Beløp i NOK 1 000	**Råvarer**	**Varer under tilvirkning**	**Ferdigvarer**	**Sum varer**
Kostpris 31.12.	334 416	434 828	980 334	1 749 578
Ukurans per 01.01.	10 777		123 273	134 050
Nedskrivning	2 240	1 280	2 754	6 274
Reversert nedskrivning				
Ukurans per 31.12.	13 017	1 280	126 027	140 324
Balanseført verdi 31.12.	**321 399**	**433 548**	**854 307**	**1 609 254**

NOTE 19 **KORTSIKTIGE FORDRINGER**

Beløp i NOK 1 000	**2013**	**2012**
Forskuddsbetalinger	75 337	85 835
Mva og skattefordringer	125 235	111 049
Kortsiktige rentebærende fordringer	41 764	52 121
Andre kortsiktige fordringer	475 538	391 260
Balanseført verdi 31.12.	**717 874**	**640 265**

Beløp i NOK 1000	**2013**	**2012**
Kundefordringer brutto	1 257 292	1 020 040
Nedskrivninger kundefordringer	- 51 539	- 33 295
Balanseført verdi 31.12.	**1 205 753**	**986 745**

Sum kortsiktige fordringer	**1 923 627**	**1 627 010**

Forfalte kundefordringer etter alder

Beløp i NOK 1000	**2013**	**2012**
Opp til 30 dager	171 445	111 522
30 til 60 dager	53 778	30 274
60 til 90 dager	72 235	21 026
Over 90 dager	41 301	30 147
Sum	**338 759**	**192 970**

NOTE 20 BRUK AV VIRKELIG VERDI OG FINANSIELLE INSTRUMENTER

Ferds prinsipper ved måling til virkelig verdi, generelt

Ferd benytter den verdsettelsesmetode som ansees å gi det mest representative estimatet på en antatt salgsverdi. Et slikt salg forutsettes gjennomført i en velordnet transaksjon på balansedagen. Dette innebærer at for alle eiendeler der det finnes observerbar markedsinformasjon, eller der det nylig er gjennomført en transaksjon, benyttes disse kurser (markedsmetoden). Når en kurs for en identisk eiendel ikke er observerbar, beregnes virkelig verdi ved hjelp av en annen verdsettingsmetode. Ved verdsettingen benytter Ferd relevante og observerbare data i størst mulig grad.

For alle investeringer der verdien fastsettes ved bruk av en annen verdsettingsmetode enn markedsmetoden, gjøres det analyser av endringen i verdi fra periode til periode. Det gjennomføres grundige analyser på flere nivåer, både av overordnet i forretningsområdet, av Ferds konsernledelse og til slutt av Ferds styre. Det utarbeides sensitivitetsanalyser for de mest sentrale og kritiske inndata i verdsettingsmodellen, og i enkelte tilfeller foretas kontrollberegninger av verdsettelsen ved bruk av alternative verdsettingsmetoder for å bekrefte den beregnede verdi.

Ferd er konsekvent i bruken av verdsettingsmetode, og endrer normalt ikke prinsippene for verdsettelsen. Endring av prinsipper vil gi lav pålitelighet i rapporteringen og svekket sammenlignbarhet fra periode til periode. Prinsipp for verdsettelse og bruk av verdsettingsmetode fastsettes for investeringen før den gjennomføres og endres kun unntaksvis og bare dersom endringen fører til en måling som under omstendighetene er mer representativ for virkelig verdi.

Verdsettelsesmetoder

Investeringer i børsnoterte aksjer verdsettes ved bruk av markedsmetoden. Børskurs for siste gjennomførte transaksjon på markedsplassen legges til grunn.

Investeringer i unoterte aksjer som blir forvaltet internt, verdsettes normalt basert på en inntjeningsmultippel. Ved beregning av verdi (Enterprise Value - EV) benyttes for eksempel EV/EBITDA, EV/EBITA og EV/EBIT. Det gjøres deretter fradrag for en likviditetsrabatt og et tillegg for en kontrollpremie. I selskaper hvor Ferd har betydelig innflytelse på et selskaps beslutninger, vil normalt likviditetsrabatten og kontrollpremien utligne hverandre. Korrigeringene gjøres direkte på multippelen. Selskapets resultat som benyttes i verdsettelsen normaliseres for engangseffekter. Til slutt beregnes egenkapitalverdi ved å gjøre fradrag for netto rentebærende gjeld. Dersom det har skjedd en uavhengig transaksjon i verdipapiret, benyttes denne ofte som grunnlag for vår verdsettelse.

Flere av ventureinvesteringene er selskaper uten positiv kontantstrøm. Dette medfører at det knytter seg større grad av usikkerheter ved verdsettelsene av disse selskapene. Verdsettelsene baseres på internasjonale retningslinjer for verdsettelse (EVCA guidelines). Investeringen måles til kostpris men prisingen justeres for fremdrift i forhold til forretningsplan eller dersom det har skjedd en transaksjon.

Verdsettelse av investeringer i eksternt forvaltede private equity- og hedgefond er basert på rapportert verdi fra fondene (NAV). Ferd gjør en kritisk vurdering av om rapportert NAV kan legges til grunn som virkelig verdi, basert på egenskaper ved fondet. I mange tilfeller må rapportert NAV justeres, eksempelvis for en likviditetsrabatt. Special Investments kjøper hedgefond i annenhåndsmarkedet, ofte med en betydelig rabatt i forhold til rapportert verdi fra fondene (NAV). Ved måling av disse hedgefondene innhentes anslag fra ekstern megler for å vurdere hvilken rabatt disse hedgefondene omsettes til, sammenlignet med siste rapporterte NAV.

Utleieeiendommer er verdsatt ved diskontering av fremtidige forventede kontantstrømmer. Verdien av eiendommer som inngår i byggeprosjekter vurderes løpende til antatt salgsverdi. Verdien oppnår ofte et skifte ved oppnådde milepæler. Ved beregningen legges det til grunn at eiendommen brukes på beste mulige måte. Andre eiendommer verdsettes til uavhengig takst.

Nedenfor følger en oversikt over bokført verdi og virkelig verdi av konsernets eiendeler og gjeld fordelt etter hvordan de er målt i regnskapet. Tabellen er utgangspunkt for den videre informasjonen om selskapets finansielle risiko og henviser til påfølgende noter.

Finansielle instrumenter målt til amortisert kost

Beløp i NOK 1 000	Investeringer målt til virkelig verdi over resultatet	Investeringer målt til virkelig verdi over utvidet resultat	Utlån og fordringer	Finansiell forpliktelse	Annen type verdsettelse	SUM
Anleggsmidler						
Immaterielle eiendeler					2 276 314	2 276 314
Utsatt skattefordel					150 634	150 634
Varige driftsmidler					1 915 068	1 915 068
Investeringer etter egenkapitalmetoden					647 167	647 167
Investeringseiendom	1 828 917					1 828 917
Pensjonsmidler					9 805	9 805
Andre finansielle anleggsmidler			58 270		104 521	162 791
Sum 2013	**1 828 917**		**58 270**		**5 103 509**	**6 990 696**
Sum 2012	**1 981 853**		**233 660**		**3 960 485**	**6 175 998**
Omløpsmidler						
Varer					2 063 998	2 063 998
Kortsiktige fordringer	16 704	11 710	1 895 213			1 923 627
Noterte aksjer og andeler	5 241 213					5 241 213
Unoterte aksjer og andeler	5 446 096					5 446 096
Hedgefond	4 377 613					4 377 613
Renteinvesteringer						
Bankinnskudd			1 332 095			1 332 095
Sum 2013	**15 081 626**	**11 710**	**3 227 308**		**2 063 998**	**20 384 642**
Sum 2012	**15 439 785**	**15 434**	**3 295 573**		**1 609 254**	**20 360 046**
Langsiktig gjeld						
Pensjonsforpliktelser					146 973	146 973
Utsatt skatt					379 720	379 720
Langsiktig rentebærende gjeld				3 516 977	- 8 373	3 508 604
Annen langsiktig gjeld		42 239		251 554	7 411	301 204
Sum 2013		**42 239**		**3 768 531**	**525 731**	**4 336 501**
Sum 2012		**30 612**		**5 633 412**	**592 434**	**6 256 458**
Kortsiktig gjeld						
Kortsiktig rentebærende gjeld				525 844		525 844
Betalbar skatt					167 049	167 049
Annen kortsiktig gjeld		49 842		2 066 133	348 590	2 464 565
Sum 2013		**49 842**		**2 591 977**	**515 639**	**3 157 458**
Sum 2012		**45 917**		**2 218 133**	**230 688**	**2 494 738**

Virkelig verdi hierarki - Finansielle eiendeler og forpliktelser

Ferd inndeler eiendeler og forpliktelser målt til virkelig verdi i balansen i et hierarki basert på grunnlaget for verdsettelsen. Hierarkiet har følgende nivåer:

Nivå 1: Verdsettelse basert på noterte priser i aktive markeder for identiske eiendeler uten justeringer. Et aktivt marked kjennetegnes ved at det gjøres transaksjoner i markedet i verdipapiret med tilstrekkelig hyppighet og volum. Prisinformasjonen skal være løpende oppdatert og representere forventet salgsvederlag. Kun børsnoterte aksjer eid av Ferd Invest og allokert til Small Caps mandatet blir vurdert som nivå 1 investeringer.

Nivå 2: På nivå 2 klassifiseres investeringer hvor det finnes noterte priser, men markedene tilfredsstiller ikke kravene for å regnes som aktive. I tillegg vurderes investeringer hvor verdsettelsen i sin helhet kan avledes fra verdien av andre noterte priser, herunder verdi på underliggende verdipapirer, rentenivå, valutakurs eller lignende. Finansielle derivater som

renteswaper og valutaterminer vurderes også som nivå 2 investeringer. Enkelte fond i Ferds hedgefond-portefølje vurderes å tilfredsstille kravene til nivå 2. Disse fondene består av sammensatte porteføljer av aksjer, aksjefond, rentepapirer, råvarer og andre omsettelige derivater. For slike fond rapporteres verdi (NAV) løpende og den rapporterte NAV benyttes ved transaksjoner i fondet.

Nivå 3: Alle Ferds øvrige investeringer vurderes på nivå 3. Verdsettelsen gjøres basert på verdsettelsesmodeller der deler av den benyttede informasjonen ikke kan observeres i markedet. Verdipapirer som verdsettes basert på noterte priser eller rapportert verdi (NAV), men hvor det må gjøres vesentlige justeringer vurderes på nivå 3. Aksjer med liten eller ingen omsetning, hvor det kreves en intern verdsettelse for å fastsette virkelig verdi vurderes på nivå 3. For Ferd gjelder dette alle ventureinvesteringer, private equity investeringer og fondsinvesteringer der rapportert NAV justeres. En avstemming i bevegelsen av eiendelene på nivå 3 er vist i en egen tabell.

Ferd allokerer hver enkelt investering til sitt respektive nivå i hierarkiet ved anskaffelse. Overføringer fra et nivå til et annet skjer kun unntaksvis og utelukkende dersom det er skjedd endringer av betydning for nivåinndelingen ved den finansielle eiendelen. Dette kan skje eksempelvis ved at en unotert aksje har blitt børsnotert eller tilsvarende. En overføring mellom nivåene vil i så tilfelle gjøres når Ferd er blitt kjent med endringen.

Tabellen viser hvilket nivå i verdsettelseshierarkiet de ulike målemetodene for konsernets investeringer målt til virkelig verdi vurderes å befinne seg:

Beløp i NOK 1 000	**Nivå 1**	**Nivå 2**	**Nivå 3**	**Sum 2013**
Eiendeler				
Investeringseiendom			1 828 917	1 828 917
Kortsiktige fordringer		16 704	11 710	28 414
Noterte aksjer og andeler	5 241 213			5 241 213
Unoterte aksjer og andeler			5 446 096	5 446 096
Hedgefond		2 360 531	2 017 082	4 377 613
Gjeld				
Annen langsiktig gjeld			- 42 239	- 42 239
Annen kortsiktig gjeld			- 49 842	- 49 842
Sum 2013	**5 241 213**	**2 377 235**	**9 211 724**	**16 830 172**

Beløp i NOK 1 000	**Nivå 1**	**Nivå 2**	**Nivå 3**	**Sum 2012**
Eiendeler				
Investeringseiendom			1 981 853	1 981 853
Kortsiktige fordringer			15 434	15 434
Noterte aksjer og andeler	3 476 584			3 476 584
Unoterte aksjer og andeler		6 448	8 744 368	8 750 816
Hedgefond		1 600 948	1 477 773	3 078 721
Renteinvesteringer		133 664		133 664
Gjeld				
Annen langsiktig gjeld			- 30 612	- 30 612
Annen kortsiktig gjeld			- 45 917	- 45 917
Sum 2012	**3 476 584**	**1 741 060**	**12 142 899**	**17 360 543**

Avstemming av bevegelsen i eiendeler på nivå 3

Beløp i NOK 1 000	**IB 01.01.13**	**Kjøp / emisjon**	**Salg og utbetalinger fra investeringer**	**Urealiserte gevinster og tap, innregnet i totalresultat**	**Urealiserte gevinster og tap, innregnet i resultatet**	**Gevinst og tap innregnet i resultatet**	**UB 31.12.13**
Investeringseiendom	1 981 853	641 408	- 814 807		- 11 141	31 604	1 828 917
Kortsiktige fordringer	15 434			- 514	- 5 155	1 945	11 710
Unoterte aksjer og andeler	8 744 368	235 239	-3 418 186		- 151 806	36 481	5 446 096
Hedgefond	1 477 773	503 208	- 643 837		388 679	291 259	2 017 082
Gjeld	- 76 529			- 1 470	- 13 001	- 1 081	- 92 081
Sum	**12 142 899**	**1 379 855**	**-4 876 830**	**- 1 984**	**207 576**	**360 208**	**9 211 724**

Beløp i NOK 1 000	**IB 01.01.12**	**Kjøp / emisjon**	**Salg og utbetalinger fra investeringer**	**Urealiserte gevinster og tap, innregnet i totalresultat**	**Urealiserte gevinster og tap, innregnet i resultatet**	**Gevinst og tap innregnet i resultatet**	**UB 31.12.12**
Investeringseiendom	1 514 927	130 554	- 6 963		343 335		1 981 853
Kortsiktige fordringer	18 300			- 2 104		- 762	15 434
Unoterte aksjer og andeler	6 696 942	186 454	- 410 758		2 383 646	- 111 916	8 744 368
Hedgefond	1 118 074	690 982	- 490 577		61 246	98 048	1 477 773
Gjeld	- 83 245			6 253		463	- 76 529
Sum	**9 264 998**	**1 007 990**	**- 908 298**	**4 149**	**2 788 227**	**- 14 167**	**12 142 899**

Nedenfor presenteres en oversikt over de mest sentrale forutsetninger benyttet ved måling av virkelig verdi av Ferds investeringer, allokert til nivå 3 i hierarkiet. Vi viser også hvor sensitive verdien av investeringene er for endringer i forutsetningene.

Beløp i NOK 1 000	Balanseført verdi per 31.12.13	Benyttede og implisitte EBITDA-multipler	Verdi, dersom multippel reduseres med 10%	Benyttet diskonterings-rente	Verdi, dersom renten økes med 1 prosentpoeng	Estimerte rabatter ihht megler (intervall)	Verdi dersom rabatten økes med 10 prosentpoeng
Investeringseiendom 1)	1 828 917			7,5% - 9,0%	1 666 917		
Unoterte aksjer og andeler 2)	5 446 096	7,6 - 9,5	4 702 696				
Hedgefond 3)	2 017 082					12 % - 76 %	1 783 380

1) Ca 35 % av Ferd Eiendom AS' portefølje er utleieeiendommer og sensitive for endring i diskonteringsrente.
2) Ca 79 % av investeringene er sensitive for endring i multippel. De øvrige investeringene verdsettes på andre måter.
3) Ca 92 % av hedgefondene er sensitive for endring i rabatt. De øvrige investeringene verdsettes på andre måter.

NOTE 21 **RISIKOSTYRING - INVESTERINGSAKTIVITETER**

Det har i perioden ikke vært vesentlige endringer knyttet til selskapets risikostyring på området.

VERDIFALLSRISIKO OG ALLOKERING AV KAPITAL

Ferds allokering av kapitalen må være i tråd med eiers risikotoleranse. Et mål på denne risikotoleranse er hvor stort verdifall målt i kroner eller prosent eier aksepterer i tilfelle markedene Ferd er eksponert mot, skulle oppleve kraftige og raske fall. Ferds totalportefølje skal ha maksimalt 35 prosent verdifallsrisiko, gitt visse forutsetninger. Verdifallsrisikoen legger føringer på hvor stor andel av egenkapitalen som kan være investert i aktiva med høy risiko for verdifall. Dette måles og følges opp ved hjelp av stresstester. Tapsrisikoen blir vurdert som et mulig samlet verdifall uttrykt i kroner og som prosent av egenkapitalen. Ferds langsiktighet gjør at eier kan akseptere store svingninger i verdijustert egenkapital.

KATEGORIER AV FINANSIELL RISIKO

Likviditetsrisiko

Ferd har et sterkt fokus på likviditet. Ferd legger til grunn at avkastningen fra finansielle investeringer skal bidra til å dekke løpende renteutgifter. Det er derfor viktig at Ferds balanse er likvid og at muligheten til å realisere aktiva samsvarer godt med løpetiden på gjelden. Ferd stiller krav om at under normale markedsforhold skal minst 4 milliarder kroner av de finansielle investeringene bestå av aktiva som kan realiseres i løpet av et kvartal. Dette ivaretas først og fremst gjennom investeringer i børsnoterte aksjer og hedgefond. Forøvrig henvises til informasjon om Ferds lånefasiliteter, herunder oversikt over forfallsstruktur på gjelden, i selskapsregnskapet til Ferd AS i note 16.

Valutarisiko

Ferd har definert intervaller for eksponering i norske kroner, euro, amerikanske dollar og svenske kroner. Så lenge eksponeringen ligger innenfor disse intervallene, gjør Ferd ingen valutatilpasninger. I de tilfellene Ferd har en eksponering utover disse intervallene iverksettes det tiltak for å tilpasse eksponeringen til den etablerte valutakurven.

SENSITIVITETSANALYSE, VERDIFALLSRISIKO INVESTERINGSVIRKSOMHET

Stresstesten er basert på en inndeling av Ferds egenkapital i ulike aktivaklasser, som utsettes for verdifall som følger:

- Norske aksjemarkedet faller 30 prosent
- Internasjonale aksjemarkeder faller 20 prosent
- Eiendom faller 10 prosent
- Kronekursen styrkes 10 prosent

For å nyansere beregningene gjøres det en vurdering av om Ferds investeringer antas å falle mer eller mindre enn markedet. Det legges for eksempel til grunn at de unoterte investeringene i et stresstestscenario har et verdifall på 1,5- 1,7 ganger markedet (30-50 prosent i Norge og 20-35 prosent i utlandet).

Beløp i NOK 1 000	**2013**	**2012**
Kursrisiko: Norske aksjer faller 30 %	-4 500 000	-4 400 000
Kursrisiko: Internasjonale aksjer faller 20 %	-1 600 000	-1 100 000
Kursrisiko: Eiendom faller 10 %	- 200 000	- 200 000
Valutarisiko: Kronekursen styrkes med 10 %	-1 100 000	- 600 000
Sum verdifall i verdijustert egenkapital	**-7 400 000**	**-6 300 000**
Verdifall i % av verdijustert egenkapital	31%	32%

Inkludert i grunnlaget for verdifallsrisikoen for 2013 er Ferd Capitals kjøp av 24 prosent av Interwell i januar 2014.

NOTE 22 **AKSJEKAPITAL OG AKSJONÆRINFORMASJON**

Aksjekapitalen i selskapet per 31.12.13 består av 183.267.630 aksjer med pålydende NOK 1,-.

Eierstruktur

Aksjonærene i selskapet per 31.12.13 var:

	Antall aksjer	Eier-andel
Ferd Holding AS	183 267 630	100,00%
Totalt antall aksjer	**183 267 630**	**100,00%**

Ferd AS er datterselskap av Ferd Holding AS som igjen er datterselskap av Ferd JHA AS. Ferd deler forretningskontor med sine morselskap på Lysaker i Bærum. For konsernregnskapet til Ferd JHA AS, ta kontakt med Ferd.

Aksjer eid indirekte av daglig leder og styremedlemmer i Ferd AS:	**Rolle**	**Eierandel**
Johan H. Andresen	Styrets leder	15,21%

Barna til Johan H. Andresen eier ca 85 % av Ferd AS indirekte gjennom aksjeeie i Ferd Holding AS.

NOTE 23 **LANGSIKTIG GJELD**

Langsiktig rentebærende gjeld

Beløp i NOK 1 000	**Lånebeløp i valuta 2013**	**Lånebeløp i NOK 2013**	**Lånebeløp i NOK 2012**
NOK	1 617 918	1 617 918	2 273 899
USD	2 000	12 167	1 126 990
EUR	153 428	1 286 110	1 070 757
DKK	285 000	320 253	374 905
GBP			90 248
SEK	271 627	257 279	321 304
CHF	3 400	23 250	25 000
Balanseførte lånekostnader		- 8 373	
Balanseført verdi 31.12.		**3 508 604**	**5 283 103**
Øvrig langsiktig gjeld		301 204	350 309
Sum langsiktige forpliktelser		**3 809 808**	**5 633 412**

Kontraktsmessige avdrag

Beløp i NOK 1 000	**2013**
2015	234 495
2016	345 674
2017	1 841 059
2018	1 396 953
Sum	**3 818 181**

Første års avdrag av langsiktig gjeld er presentert som del av kortsiktig rentebærende gjeld.

NOTE 24 **ANNEN KORTSIKTIG GJELD**

Beløp i NOK 1000	**2013**	**2012**
Leverandørgjeld	1 074 147	755 698
Skyldige offentlige avgifter	218 230	229 784
Annen kortsiktig gjeld	1 172 188	1 043 002
Sum	**2 464 565**	**2 028 484**

NOTE 25 **PANTSTILLELSER, GARANTIER OG BETINGEDE FORPLIKTELSER**

Bokført gjeld som er sikret ved pant

Beløp i NOK 1 000	**2013**	**2012**
Lånefasiliteter	1 845 942	1 418 637
Faktoring	8 383	19 872
Sum	**1 854 325**	**1 438 509**

Lånefasiliteter består av ulike kredittfasiliteter i konsernet. Disse er typisk sikret ved fordringer, varelager, driftsmidler og investeringseiendom. Rentebetingelsene er flytende renter.

Bokført verdi av eiendeler stilt som sikkerhet

Beløp i NOK 1 000	**2013**	**2012**
Investeringseiendom	1 222 094	1 611 814
Andre varige driftsmidler	136 928	142 886
Varelager	497 486	213 678
Fordringer	519 078	377 867
Sum	**2 375 586**	**2 346 245**
Maksimal eksponering på ovennevnte eiendeler	2 375 586	2 346 245

Garantiansvar og ikke balanseførte forpliktelser

Beløp i NOK 1 000	**2013**	**2012**
Kommitert kapital til fondsinvesteringer	903 209	993 986
Forpliktelse til å yte lån		3 283
Garantiansvar uten sikkerhet	923 476	665 210
Klausuler vedrørende minimumskjøp i avtaler med leverandør	187 190	152 408
Andre forpliktelser 1)	108 369	82 044
Sum	**2 122 244**	**1 896 931**

1) Andre forpliktelser knytter seg hovedsakelig til tilbakekjøpsforpliktelser på salg av maskiner, samt investeringsforpliktelser knyttet til utvikling av investeringseiendom og bygging av produksjonsanlegg.

Ferd AS var i 2012 saksøkt av Amorin i sammenheng med Ferd sitt tidligere engasjement i TiMar (Portugal). I 2013 inngikk Ferd et forlik for et mindre beløp.

NOTE 26 RISIKOSTYRING - OPERASJONELL DRIFT

Risikostyring vedrørende investeringsvirksomheten i Ferd er omtalt i note 21.

Valutarisiko

Kontrakterte valutastrømmer fra operasjonell drift sikres normalt i sin helhet, og prognostiserte kontantstrømmer sikres i en viss utstrekning. Renteutbetalinger relatert til konsernets lån i utenlandsk valuta sikres langt på vei av motgående kontantstrømmer fra konsernets virksomhet. Instrumenter som valutaterminkontrakter, valutabytteavtaler og opsjoner kan benyttes for å styre konsernets valutaeksponering.

Utestående valutaterminforretninger

		Valuta		Norske kroner	
Beløp i NOK 1 000	**Valuta**	**Kjøp**	**Salg**	**Kjøp**	**Salg**
	CAD		- 14 000		- 83 825
	CHF	1 000		8 383	
	EUR	21 000	- 130 000	176 033	-1 089 725
	JPY	7 050 000	- 537 000	410 743	- 33 530
	NOK	398 000	- 110 000	398 000	- 110 000
	RUB		- 82 000		- 16 765
	SEK	9 000	- 108 000	8 383	- 100 590
	CZK				
	GBP				
	DKK	92 000	- 9 000	100 590	- 8 383
	ILS	8 000		16 765	
	USD	43 000		259 858	
Sum				**1 378 755**	**-1 442 818**

Renterisiko

Konsernet har kortsiktig rentebinding på langsiktige innlån i overensstemmelse med egne retningslinjer. Dette gjelder for lån i norske kroner så vel som i utenlandsk valuta. Konsernet benytter renteswapper for å redusere renteeksponeringen ved å bytte fra flytende renter til faste renter for en del av lånene.

Utestående renteswapper

Beløp i NOK 1 000	**Valuta**	**Beløp**	**Mottar**	**Betaler**	**Gjenstående løpetid**
	DKK	100 000	6M CIBOR	Fast 2,97% - 4,15%	1,7 - 3,5 år
	EUR	85 000	3M EURIBOR	Fast 0,81 - 2,88%	2,2 - 5,0 år
	SEK	50 000	3M STIBOR		3,0 år

Tabellen inkluderer derivater for sikring

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risikoen for at en motpart vil misligholde sine kontraktsmessige forpliktelser som resulterer i økonomisk tap for konsernet. Konsernet har vedtatt en policy om å kun være eksponert mot kredittverdige motparter, og innhenter uavhengige kreditanalyser for alle vesentlige motparter der dette er tilgjengelig. I de tilfeller dette ikke er tilgjengelig benytter konsernet annen offentlig tilgjengelig finansiell informasjon og egen handel for å vurdere kredittverdigheten.

NOTE 27 **SIKRINGSBOKFØRING - OPERASJONELL DRIFT**

Sikringsreserven består av den effektive delen av akkumulerte netto endringer i virkelig verdi av kontantstrømsikring relatert til sikrede transaksjoner som foreløpig ikke har funnet sted. Bevegelser i sikringsreserven er beskrevet i tabellen nedenfor.

	2013				2012			
Beløp i NOK 1 000	Rente-swapper	Valuta-terminer	Råvare-derivater	**Sum**	Rente-swapper	Valuta-terminer	Råvare-derivater	**Sum**
Inngående balanse	- 27 989	- 8 482	640	**- 35 830**	- 23 938	11 050	- 19 011	**- 31 899**
Gevinst/tap på konstantstrømsikring	54 115	- 10 546	- 4 679	**38 890**	11 394	59 593	- 56 202	**13 315**
Resultatført inntekt/kostnad	- 25 922	- 7 855	593	**- 33 185**	- 16 379	- 83 635	80 390	**- 19 624**
Valutaomregning	- 162	- 3 673	- 743	**- 4 579**				
Utsatt skatt (se note 14)	- 7 770	5 555	1 192	**- 1 023**	935	4 510	- 4 537	**2 378**
Effekt av kontantstrømsikring i totalresultat	20 423	- 12 847	- 2 894	**4 683**	- 4 051	- 19 532	19 651	**- 3 931**
Utgående balanse	- 7 728	- 25 002	- 2 997	**- 35 726**	- 27 989	- 8 482	640	**- 35 830**

Negative beløp representerer en forpliktelse og en reduksjon i egenkapitalen.

Gevinst/tap overført fra andre inntekter og kostnader i resultatregnskapet i perioden er inkludert i følgende poster i resultatregnskapet:

Beløp i NOK 1 000	**2013**	**2012**
Salgsinntekter		- 727
Varekostnader	9 060	8 486
Andre driftskostnader	- 1 179	375
Netto finansresultat	25 304	11 490
Sum	**33 185**	**19 624**

Negative beløp representerer inntekt.

NOTE 28 LIKVIDITETSRISIKO

Likviditetsrisiko- operasjonell drift

Likviditetsrisiko i operasjonell drift knytter seg hovedsakelig til risikoen for at Elopak, Telecomputing, Mestergruppen, Servi og Swix ikke vil være i stand til å betjene sine finansielle forpliktelser etter hvert som de forfaller. Den operasjonelle likviditetsrisikoen styres ved å ha tilstrekkelige likviditetsreserver og trekkmuligheter på bankfasiliteter og lånerammer, samt ved kontinuerlig overvåkning av fremtidige og faktiske kontantstrømmer.

Følgende tabeller gir en oversikt over konsernets kontraktsmessige løpetid for finansielle forpliktelser etter forfall. Tabellene er utarbeidet basert på den tidligste datoen konsernet kan bli pålagt å betale.

31.12.13				
Beløp i NOK 1 000	**Mindre enn 1 år**	**1-3 år**	**3-5 år**	**Sum**
Kredittinstitusjoner	525 844	324 049	3 192 937	4 042 830
Leverandørgjeld	1 074 147			1 074 147
Nærstående parter				
Øvrig langsiktig gjeld		256 120	45 084	301 204
Annen kortsiktig gjeld	935 883			935 883
Sum 1)	**2 535 874**	**580 169**	**3 238 021**	**6 354 064**

31.12.12				
Beløp i NOK 1 000	**Mindre enn 1 år**	**1-3 år**	**3-5 år**	**Sum**
Kredittinstitusjoner	362 440	2 840 370	2 442 733	5 645 543
Leverandørgjeld	755 698			755 698
Nærstående parter		11 498	32 731	44 229
Øvrig langsiktig gjeld		164 550	141 530	306 080
Annen kortsiktig gjeld	1 106 157			1 106 157
Sum 1)	**2 224 295**	**3 016 418**	**2 616 994**	**7 857 707**

1) Tabellen inkluderer ikke leieforpliktelser, garantiforpliktelser og ikke balanseførte forpliktelser. Se nærmere beskrivelse av disse i note 25 og note 29.

Tabellen nedenfor viser forventede inn- og utbetalinger på derivater:

31.12.13				
Beløp i NOK 1 000	**Mindre enn 1 år**	**1-3 år**	**Over 3 år**	**Sum**
Netto oppgjør				
Renteswapper	1 915	5 750	18 022	25 687
Valutaterminer	- 35 969	- 19 892	- 3 437	- 59 298
Råvarederivater				
Sum	**- 34 054**	**- 14 142**	**14 585**	**- 33 611**

31.12.12				
Beløp i NOK 1 000	**Mindre enn 1 år**	**1-3 år**	**Over 3 år**	**Sum**
Netto oppgjør				
Renteswapper	51 446			51 446
Valutaterminer	10 252			10 252
Råvarederivater	- 600			- 600
Sum	**61 098**			**61 098**

Trekkfasiliteter

Tabellen under viser en oversikt over benyttet og ubenyttede trekkfasiliteter pr 31.12.

	2013		**2012**	
	Benyttet	Ubenyttet	Benyttet	Ubenyttet
Kassekreditt				
Sikret	122 925	256 587	47 078	314 940
Usikret	163 744	526 438	54 982	440 696
Lånefasiliteter				
Sikret	2 300 529	7 716 123	1 604 440	1 567 090
Usikret				
Faktoring				
Sikret	514 191	268 634	4 311	15 561
Usikret			391 113	416 599
Sum sikret	**2 937 645**	**8 241 344**	**1 655 829**	**1 897 591**
Sum usikret	**163 744**	**526 438**	**446 095**	**857 295**

NOTE 29 **OPERASJONELLE OG FINANSIELLE LEIEAVTALER**

Konsernet som utleier, operasjonell leasing

Konsernet leier ut utstyr og anlegg ved operasjonelle leieavtaler. I hovedsak leies maskiner ut til kunder av Elopak som benytter de i sin egen produksjon.

Spesifikasjon av årets leieinntekter fra operasjonelle leasingavtaler	**2013**	**2012**
Samlet variabel leie innregnet som inntekt	101 495	90 229
Minimumsleie (herunder fast leie) innregnet som inntekt	3 933	
Sum	**105 428**	**90 229**

På balansedagen har konsernet kontrahert følgende fremtidige minimumsleier:	**2013**	**2012**
Totalt forfall neste år	80 291	70 128
Totalt forfall 2-5 år	225 228	175 879
Totalt forfall etter 5 år	41 095	28 075
Sum	**346 614**	**274 082**

Beløp er oppgitt i ikke-neddiskonterte tall.

Konsernet som utleier, finansiell leasing

Spesifikasjon av årets leieinntekter fra finansielle leasingavtaler	**2013**	**2012**
Samlet variabel leie innregnet som inntekt	6 019	
Finansinntekter innregnet fra avtaler om finansiell leasing		1 476
Totale inntekter fra finansiell lease	**6 019**	**1 476**

Forholdet mellom bruttoinvesteringen og nåverdi av utestående minimumsleie:	**2013**	**2012**
Brutto fordringer fra leieavtaler	27 528	17 714
Ikke-opptjent finansinntekt	- 3 303	- 2 969
Nettoinvestering fra finansiell lease (nåverdi)	**24 225**	**14 745**

Konsernet som leietaker, operasjonell leasing

Spesifikasjon av årets leiekostnader fra operasjonelle leasingavtaler	**2013**	**2012**
Samlet variabel leie innregnet som kostnad	153 379	184 846
Minimumsleie (herunder fast leie) innregnet som kostnad	151 328	47 979
Fremleieinnbetalinger innregnet som kostnadsreduksjoner	- 934	- 899
Totale leiekostnader	**303 773**	**231 926**

Forfaller til betaling	**2013**	**2012**
Totale kostnader neste år	280 803	238 682
Totale kostnader 2-5 år	887 725	736 636
Totale kostnader etter 5 år	426 201	478 246
Total	**1 594 729**	**1 453 564**

Beløp er oppgitt i ikke-neddiskonterte tall.

Fordeling av den samme leieforpliktelsen på leieobjekt	**2013**	**2012**
Bygninger og tomter	1 308 512	751 031
Maskiner og anlegg	193 384	16 839
Driftsløsøre, transportmidler og inventar	92 833	685 694
Totale leieforpliktelser knyttet til operasjonell innleie	**1 594 729**	**1 453 564**

Konsernet som leietaker - finansiell leasing

Spesifikasjon av årets leiekostnader	**2013**	**2012**
Samlet variabel leie innregnet som kostnad	8 922	7 263
Totale leiekostnader	**8 922**	**7 263**

Oversikt over fremtidig minsteleie og tilhørende nåverdi, fordelt på forfallstidspunkter:	**Minsteleie**	**Beregnet rente**	**Nåverdi**
Samlede forfall i løpet av ett år	6 410	305	6 105
Samlede forfall i år 2-5	4 471	266	4 205
Samlede forfall etter 5 år			
Totale leieforpliktelser knyttet til finansiell innleie	**10 881**	**571**	**10 310**

Netto balanseført verdi av leasede eiendeler, fordelt på anleggsklasse.	**2013**	**2012**
Bygninger og tomter		
Maskiner og anlegg		3 362
Driftsløsøre, transportmidler og inventar	15 447	19 470
Total balanseført verdi av leasede eiendeler	**15 447**	**22 832**

Driftsmidlene inngår også i driftsmiddelnoten (note 9).

NOTE 30 NÆRSTÅENDE PARTER

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Transaksjoner med tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er beskrevet i note 12.

Styret og ledende ansatte

Rettigheter og forpliktelser som styremedlem fremgår av selskapets vedtekter og norsk lov. Selskapet har ingen vesentlige avtaler med foretak hvor et styremedlem har betydelig interesse. Eierandeler i Ferd AS eid av styremedlemmer fremkommer av note 22. Informasjon om honorar til styremedlemmer og ledende ansatte fremkommer av note 6.

NOTE 31 HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Ferd har i januar 2014 gjennom det heleide datterselskapet FC Well Invest AS kjøpt seg opp fra 34 % til 58 % av Interwell AS. Interwell vil bli fullkonsolidert i Ferds konsernregnskap med virkning fra 1. januar 2014. Vederlag for transaksjonen utgjorde 496 millioner kroner.

Interwell har i 2013 hatt en omsetning på 762 millioner kroner og en EBITDA på 265 millioner kroner.